

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 2009

(Ο Πίνακας Περιεχομένων είναι στο τέλος, σελ. 84-86)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Κατά τα τελευταία χρόνια το Ελληνικό Κράτος προσπάθησε να οργανώσει έναν επιτελικό, συντονιστικό φορέα, που θα είχε ως κύριο έργο την παροχή ουσιαστικής βοήθειας σε κρατούμενους και αποφυλακιζόμενους. Η βασική νομοθετική ρύθμιση υπάρχει στο άρθρο 81 παρ. 1 του Σωφρονιστικού Κώδικα (ν. 2776/1999), με το οποίο προβλέφθηκε η ίδρυση του φορέα (ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) με την επωνυμία «Επάνοδος» και υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ευρύτερος σκοπός αυτού του φορέα είναι *"η επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση, η οικονομική συμπαράσταση και η σταδιακή κοινωνική επανένταξη των αποφυλακιζομένων"*. Ωστόσο, για τη σύσταση του φορέα προαπαιτούμενο υπήρξε η έκδοση προεδρικού διατάγματος, το οποίο δημοσιεύθηκε μόλις μετά 4 έτη, την 5^η Νοεμβρίου 2003 (πρόκειται για το π.δ. 300/2003, ΦΕΚ Α' 256). Όμως και τότε η «Επάνοδος», δεν μπόρεσε να λειτουργήσει, αφού απαιτήθηκε επιπλέον μία Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης για τη συγκρότηση του

Διοικητικού της Συμβουλίου, Απόφαση που εκδόθηκε μετά από 4 ακόμη έτη, την 1.3.2007, ενώ έκτοτε πραγματοποιήθηκαν δύο αναδιαρθρώσεις του Διοικητικού της Συμβουλίου.

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι η «Επάνοδος» έως τώρα ξεκίνησε να λειτουργεί με το υποτυπώδες για επίσημο κρατικό φορέα ποσό των 50.000 ευρώ και ότι για το 2008 δεν προβλέφθηκε στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ούτε ένα ευρώ για την "Επάνοδο" (εκ των υστέρων εξασφαλίσθηκαν κάποια ποσά), ενώ στον προϋπολογισμό του 2009 προβλέφθηκε ένα κονδύλιο 70.000 ευρώ. Εξάλλου, στον πρόσφατο νόμο 3659/2008, ά. 65§1, ρητά αναφέρεται ότι από τους πόρους του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ. ΔΙ.Κ.) μπορούν να διατίθενται χρήματα "για την εφαρμογή πολιτικών επαγγελματικής αποκατάστασης αποφυλακισμένων...").

Ήδη μπορεί να λεχθεί ότι η «Επάνοδος», στο μικρό έως τώρα διάστημα της ουσιαστικής λειτουργίας της, αρχικά υπό τη διεύθυνση της κ. Παρ. Τσιλιμιγκάκη (Απρίλιος 2008) και στη συνέχεια της κ. Φωτεινής Μηλιώνη (Σεπτέμβριος 2009), έχει αρχίσει να αποτελεί τον βασικό φορέα στήριξης αποφυλακισμένων εκ μέρους της Ελληνικής Πολιτείας και όχι μόνο. Συγκεκριμένα:

- Από τον Μάιο 2008 μπορεί να επισκέπτεται τα Γραφεία της "Επανόδου" (οδός Δεριγνύ 28-30, τηλ. 210.88.15.904 και 210.88.15.032) κάθε αποφυλακισμένος, για να τύχει εκεί ψυχολογικής και γενικότερης υποστήριξης στα πρώτα του βήματα εκτός φυλακής, ακόμη και με κουπόνια για διαμονή σε συμβεβλημένο ξενοδοχείο, εισιτήρια συγκοινωνιών και τηλεκάρτες. Ειδικότερα, παρέχονται στους αποφυλακισμένους ψυχοκοινωνική στήριξη, μέριμνα στα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν και υπηρεσίες συμβουλευτικής. Στο ίδιο πλαίσιο, επιδιώκεται (μέσω διαμεσολάβησης ή παραπομπής σε αρμόδιους φορείς) η εξασφάλιση εργασίας και στέγης για τους αποφυλακισμένους, η κατά

προτεραιότητα ένταξη των παιδιών τους σε παιδικούς σταθμούς ή σχολεία, η εξεύρεση επιδοτήσεων για αυτοαπασχόληση και άλλα παρόμοια. Έως την 31.12.2009 είχαν τύχει συνδρομής και στήριξης 349 αποφυλακιζόμενοι (225 αυτοπροσώπως και 124 τηλεφωνικά). Αξίζει μάλιστα εδώ να σημειωθεί ότι παρατηρείται τελευταία –λόγω επανειλημμένης επαναμετάδοσης ραδιοτηλεοπτικού μηνύματος για τις υπηρεσίες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ- μια ραγδαία αύξηση του αριθμού των αποφυλακισμένων που επωφελούνται από τις υπηρεσίες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Ειδικότερα, ενώ οι αποφυλακισμένοι που είχαν ζητήσει βοήθεια από την ΕΠΑΝΟΔΟ έως τον Οκτώβριο του 2009 ανέρχονταν σε 123, στη συνέχεια αυξήθηκαν κάθετα και έως τις 31 Δεκεμβρίου του 2009 σχεδόν υπερτριπλασιάστηκαν, φθάνοντας συνολικά, όπως προαναφέρθηκε, τα 349 άτομα. Από αυτούς, οι 225 προσήλθαν αυτοπροσώπως για στήριξη στην ΕΠΑΝΟΔΟ, ενώ οι 124 απευθύνθηκαν σ' αυτήν τηλεφωνικά. Η αύξηση αυτή του αριθμού των αποφυλακισμένων που κάνουν χρήση των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ δημιουργεί μian αισιόδοξη αίσθηση για το στοίχημα της επανένταξης και δη τόσο σε μικρο-επίπεδο σχετικά με την οργάνωση των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ που φαίνεται να ανταποκρίνεται, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, στις προσδοκίες και τις ανάγκες των αποφυλακιζόμενων, όσο και σε μακρο-επίπεδο σχετικά με την ανάγκη για μείωση των υψηλών δεικτών της υποτροπής που εμφανίζει η χώρα μας.

Η στήριξη αυτή παρεχόταν έως τον Σεπτέμβριο 2009 από δύο απεσπασμένες κοινωνικές λειτουργούς, τις κ.κ. Βίνα Τσιλιμιγκάκη (που ασκούσε και καθήκοντα Διευθύντριας) και Αρχοντία Διακάκη, καθώς και από επιστημονικούς συνεργάτες και εθελοντές. Έκτοτε, τη διεύθυνση της "Επανόδου" ανέλαβε η κυρία Φωτεινή Μηλιώνη, Δ.Ν. και Εγκληματολόγος, ενώ επικεφαλής του Δ.Σ. της "Επανόδου" συνεχίζει να είναι ο υπογράφων). Επίσης έχουν γίνει επαφές με τις κοινωνικές υπηρεσίες των φυλακών και έχουν δοθεί εκεί κάρτες στα

ελληνικά και αγγλικά, με τις οποίες ενημερώνονται οι κρατούμενοι για τη στήριξη που μπορεί να τους παρασχεθεί από την "Επάνοδο".

- Λειτουργεί στο διαδίκτυο ιστοσελίδα της "Επάνοδος" (www.epanodos.org.gr), ώστε να υπάρχει άμεση επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους και το ευρύτερο κοινό. Στην ιστοσελίδα αυτή αναρτώνται τα διαθέσιμα κοινοτικά και άλλα προγράμματα που αφορούν την εξασφάλιση ή/και επιχορήγηση εργασίας για αποφυλακιζόμενους και συναφείς κατηγορίες, ενώ προβλέπεται να διαμορφωθεί μία τράπεζα πληροφοριών και βάσης δεδομένων για προσφερόμενες θέσεις εργασίας, τις οποίες οι αποφυλακιζόμενοι θα μπορούν να διεκδικήσουν επί ίσοις όροις με τους άλλους εργαζόμενους. Επίσης στην ίδια ιστοσελίδα έχει αναρτηθεί "Οδηγός Χρήσιμων Πληροφοριών", με διευθύνσεις, τηλέφωνα και άλλες πληροφορίες που βοηθούν τους αποφυλακιζόμενους στα πρώτα τους βήματα εκτός φυλακής. Ο ίδιος Οδηγός εκτυπώθηκε και βιβλιοδετήθηκε από κρατούμενους στο Τυπογραφείο της Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού, ώστε να διανέμεται στους αποφυλακιζόμενους, ενώ κυκλοφόρησε ήδη το 2009 και διγλωσση έκδοσή του (ελληνικά και αγγλικά) από τις εκδόσεις Α. Σάκκουλα στη σειρά Δημοσιεύσεων του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών (αρ. 16).
- Εκτυπώθηκαν τρίπτυχα με ενημερωτικό υλικό για την "Επάνοδο", τα οποία διανέμονται στο κοινό. Επίσης, με το "Νομικό Βήμα" του Σεπτεμβρίου 2008 διανεμήθηκαν με δαπάνη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών περίπου 20.000 τέτοια τρίπτυχα σε αντίστοιχους συνδρομητές του περιοδικού (Δικηγόρους, Δικαστές κ.λπ.).
- Γίνεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για την "Επάνοδο" μέσα από ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά κοινωνικά μηνύματα, που προβάλλονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Επίσης το κοινό ενημερώνεται και μέσω αρθρογραφίας σε έγκυρες εφημερίδες και νομικά περιοδικά (περ. Ποινικός Λόγος 2008, 253 – 257, περ. Ραδάμανθους –από τον Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου-,

2008, 336 – 343, περ. Δικαιόγραμμα, Ιούνιος 2009, 24 – 25, με άρθρα και συνεντεύξεις για την "Επανάοδο" του Προέδρου Δ.Σ. Καθηγ. Νέστορα Κουράκη).

- Εγινε έκκληση σε μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και στο ευρύτερο κοινό, για οικονομική στήριξη της "Επανάοδου". Η ανταπόκριση υπήρξε άμεση. Δόθηκαν χορηγίες όχι μόνον από μεγάλους φορείς, όπως η Βουλή των Ελλήνων, αλλ' επίσης από ιδρύματα, επιχειρήσεις και απλούς πολίτες. Συγκεντρώθηκαν έτσι άνω των 65.000 ευρώ, πράγμα που δείχνει, πιστεύω, ότι η ανθρωπιά υπάρχει ακόμη στη χώρα μας.
 - Συγκροτήθηκε Επιστημονική Επιτροπή από κορυφαίους εγκληματολόγους, κοινωνιολόγους, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς και ήδη πραγματοποιήθηκε, σε συνδιοργάνωση με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, διήμερο Συνέδριο, με πάνω από 35 ομιλητές (17 και 18.2.2009), στο οποίο συζητήθηκαν τα προβλήματα των αποφυλακισμένων και οι "καλές πρακτικές" ("good practices") που εφαρμόζονται στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες για τη στήριξή τους. Τα πρακτικά του Συνεδρίου πρόκειται να δημοσιευθούν σύντομα.
 - Έχει προταθεί η υλοποίηση από την "Επανάοδο" δράσεων που αφορούν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και εντάσσονται στο κοινοτικό πρόγραμμα "Εστία" του Υπουργείου Εσωτερικών.
 - Έχουν ήδη εκπονηθεί και παραδοθεί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης οι δύο βασικοί Κανονισμοί που αποτελούν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Επανάοδου", δηλ. ο Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας (δημοσιεύθηκε ήδη στην Εφημερίδα Κυβέρνησης, ΦΕΚ Β' 1998/ 26.9.2008 ως Υπουργική Απόφαση 68173) και ο Κανονισμός Προμηθειών, του οποίου η δημοσίευση εκκρεμεί ακόμη.
Εξάλλου, προγραμματίζονται ή και υλοποιούνται ήδη οι ακόλουθες δράσεις:
- Η προώθηση στενότερης ισότιμης συνεργασίας με άλλους κρατικούς φορείς, υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ώστε να συντονισθεί η μεταξύ τους

δράση στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόληψης της γενικότερης στήριξης των αποφυλακισμένων.

- Ο θεσμικός εκσυγχρονισμός και η ενεργοποίηση σε όλη την Ελλάδα, σε συνεργασία με την "Επάνοδο", τόσο των Εταιρειών Προστασίας Αποφυλακισόμενων (ήδη έχουν συγκροτηθεί νέα Δ.Σ. σχεδόν σε όλες τις Περιφέρειες ενώ αναμένεται σύντομα να στελεχωθούν και τα Δ.Σ. των ΕΠΑ στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Ελλάδος και Κρήτης που ακόμη εκκρεμούν), όσο επίσης και των Επιτροπών Κοινωνικής Υποστήριξης του ά. 81 παρ. 2 και 3 Σωφρονιστικού Κώδικα (κατά Νομούς) και των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων (ά. 18§2 ν. 2298/1995 και ά. 13 ν. 2331/1991), τηλ. 210.64.04.649 & 210.64.04.755¹, ει δυνατόν μέσω στελέχωσής τους με εμμίσθους και ειδικευμένους υπαλλήλους.
- Η συνεργασία με τους Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής, ώστε να υλοποιηθεί ο θεσμός της προστατευτικής επίβλεψης και συνδρομής των υφ' όρον απολυομένων (Ν. 1941/1991 και π.δ. 195/2006, ΦΕΚ Α' 199, ιδίως ά. 10§1 για τις αρμοδιότητες των Υ.Ε.Κ.Α.).
- Η περαιτέρω συγκρότηση εθελοντικών ομάδων για τη στήριξη των αποφυλακισμένων². Ήδη έχει συγκροτηθεί εθελοντική ομάδα στο πλαίσιο του Α' Κύκλου Συναντήσεων Διαλόγου που υλοποιείται από την "Επάνοδο" με θέμα: "Εθελοντισμός και Επανένταξη". Ο κύκλος αυτός πρόκειται να ολοκληρωθεί τον Μάιο.

¹ Ωστόσο, οι Εταιρείες αυτές λειτουργούν μόνο στην Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη – πρβλ. *Αγγ. Ρομπόκου – Καραγιάννη*, Κοινωνική προστασία των ανηλίκων στην Ελλάδα, τ. Α', Αθήνα/Θεσσαλονίκη: εκδ. Σάκκουλα, 2007, σελ. 143.

² Για την εθελοντική εργασία αυτού του είδους είναι ιδιαίτερα χρήσιμες οι παρατηρήσεις και αναπτύξεις της *Αγγ. Πιτσελά* στο έργο της "Η κοινωνική αρωγή στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης", Αθήνα, Θεσσαλονίκη, εκδ. Σάκκουλα, 2004, σελ. 169 επ.

- Η δημιουργία στεγών σύντομης φιλοξενίας μέχρις ότου οι αποφυλακιζόμενοι εξασφαλίσουν στέγη και εργασία (ά. 82§1 Σωφρ. Κώδικα).
- Η εκπόνηση και εκτέλεση από την ίδια την "Επάνοδο", σε συνεργασία και με άλλους φορείς, προγραμμάτων για την εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση κρατουμένων και αποφυλακιζομένων στην αγορά εργασίας, ώστε οι ήδη κρατούμενοι να μπορούν να συνεχίσουν τη συμμετοχή τους σε ένα τέτοιο πρόγραμμα και μετά την αποφυλάκισή τους³. Υλοποιείται ήδη Πρόγραμμα Exocor σε συνεργασία με Βέλγιο, Ουγγαρία, Ιταλία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία, Αγγλία, Ιρλανδία, Γερμανία με σκοπό τον σχεδιασμό, συντονισμό και λειτουργία ενός ερευνητικού δικτύου σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής στην επανένταξη των πρώην κρατουμένων και αποφυλακιζομένων. Επίσης, σχεδιάζεται πρόγραμμα GRUNDTVIG "Δια βίου εκπαίδευση 2007 – 2013" σε συνεργασία με Ιταλία, Αγγλία, Ισπανία. Αφορά ευρωπαϊκή συγκριτική μελέτη και ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών σε σχέση με την υποστήριξη των αποφυλακιζομένων για την κοινωνική τους ενσωμάτωση.
- Η οργάνωση επιχειρήσεων ή μονάδων υπό την εποπτεία της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ", στις οποίες θα προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα αποφυλακιζόμενοι, καθώς και η παροχή σ' αυτούς κινήτρων για τη

³ Για τα ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκπόνηση και εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων βλ. π.χ. *Σοφίας Γιοβάνογλου*, Θεσμικά προβλήματα της κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακιζομένων, Αθήνα/Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα, 2006, σελ. 239 επ. και, ιδίως, όσον αφορά γυναίκες αποφυλακιζόμενες: *Μ. Θανοπούλου κ.ά.*, ό.π., σελ. 214 επ., 225 επ. Πρβλ. γενικότερα και *Γ. Ζαϊμάκη/ Αγ. Κονδυλάκη*, Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας, Μορφές παρέμβασης σε ευπαθείς ομάδες και σε πολυπολιτισμικές κοινότητες, Αθήνα: Κριτική, 2005.

δημιουργία ιδιωτικής επιχείρησης ή εκμετάλλευσης (βλ. και ά. 2 εδ. ζ' π.δ. 300/2003).

- Ο συντονισμός του έργου της "ΕΠΑΝΟΔΟΥ" με αντίστοιχες πρωτοβουλίες στο εξωτερικό για ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και πρόληψη της παραβατικότητας ("good practices"), ιδίως, δε, με πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης ή και τις επιμέρους χώρες – μέλη αυτών των διακρατικών οργάνων (Έχει αναρτηθεί συνέντευξη του κ. Μ. Μαυρή στην ιστοσελίδα του CEP).
- Η επεξεργασία και υποβολή αρμοδίως συγκεκριμένων προτάσεων, μέσω του Επιστημονικού Συμβουλίου της "Επανόδου", για αναθεώρηση αναχρονιστικών διατάξεων της νομοθεσίας μας που εμποδίζουν την κοινωνική επανένταξη των πρώην κρατουμένων, όπως π.χ. αυτών που αφορούν το ποινικό μητρώο ανηλίκων (ήδη υποβλήθηκαν στον Υπουργό Δικαιοσύνης τέτοιες προτάσεις που επεξεργάστηκε υπό μορφή νομοσχεδίου με αιτιολογική έκθεση η κ. Σοφία Γιοβάνογλου, Δ.Ν), την ημιελεύθερη διαβίωση κρατουμένων, την απορρόφηση αποφυλακιζομένων στον δημόσιο τομέα (ιδίως σε σχέση με την ανειδίκευτη εργασία –πρβλ. όμως ά. 4§6 ν. 2207/1994), τη μη απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ά. 62§1β και 64§1 α.ν. 1854/1951 περί ΙΚΑ) κ.λπ.⁴

⁴ Στην προβληματική αυτού του σημαντικού ζητήματος είναι εστιασμένη η προαναφερθείσα εμπειριστατωμένη μελέτη της Σοφ. Γιοβάνογλου.

Η παρούσα έκθεση είναι διαρθρωμένη σε δύο ενότητες. Η πρώτη παρουσιάζει τις ειδικότερες δράσεις που υλοποίησε η ΕΠΑΝΟΔΟΣ και τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν στους αποφυλακιζόμενους κατά το έτος 2009, και η δεύτερη τον οικονομικό απολογισμό για το 2009 και τον προϋπολογισμό του 2010.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΧΕΘΕΙΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

1. ΣΥΣΤΑΣΗ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

α) Συστατικές πράξεις. Με το ΠΔ 300/2003 με τίτλο «Σύσταση και λειτουργία νπιδ με την επωνυμία ΕΠΑΝΟΔΟΣ» συστάθηκε υπό την εποπτεία του τότε Υπουργείου Δικαιοσύνης (και ήδη Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) το ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία ΕΠΑΝΟΔΟΣ. Στη συνέχεια με την υπ' αρ. 8874/2007 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης συγκροτήθηκε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ του οποίου έκτοτε προεδρεύει ο καθηγητής Εγκληματολογίας και Σωφρονιστικής της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών Νέστωρ Κουράκης, ενώ με την ΥΑ 681/2008 (ΥΑ 68173 ΦΕΚ Β' 1998 2008) με τίτλο «Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου «ΕΠΑΝΟΔΟΣ»» ρυθμίστηκαν θέματα εσωτερικής λειτουργίας και οργάνωσης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ.

β) Διοικητικό Συμβούλιο. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ διοικείται από πενταμελές Διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τρία μέλη. Από αυτά, το ένα εκπροσωπεί το Υπουργείο Παιδείας, δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και ένα άλλο το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (βλ. ΠΔ 300/2003). Υπό την παρούσα σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, Πρόεδρος είναι, όπως προαναφέρθηκε, ο Καθηγητής κ. Νέστωρ Κουράκης, Αντιπρόεδρος η Δικηγόρος κ. Ολγα Χριστακοπούλου και μέλη ο κ. Κυριάκος Μπαμπασίδης, Επίκουρος

Καθηγητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (εκπροσώπηση του Υπουργείου Παιδείας, δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων) και η κ. Αικατερίνη Λάγιου, Διευθύντρια επαγγελματικής κατάρτισης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Το πέμπτο μέλος του Δ.Σ., η κ. Φωτεινή Μηλιώνη, παραιτήθηκε τον Σεπτέμβριο 2009 για να αναλάβει καθήκοντα Διευθύντριας στην ΕΠΑΝΟΔΟ. Σημειώνεται ότι έως τώρα ο Πρόεδρος και τα άλλα μέλη του Δ.Σ. εργάζονται για την ΕΠΑΝΟΔΟ χωρίς αμοιβή ή αποζημίωση οιασδήποτε μορφής.

γ) *Προσωπικό.* Το προσωπικό της ΕΠΑΝΟΔΟΥ αποτελείται από τη Διευθύντρια κ. Φ. Μηλιώνη, Δικηγόρο, Δ.Ν, επιστ. συνεργάτιδα της Νομικής Αθηνών και τον κ. Ι. Κακαέ, υπάλληλο του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Οι παραπάνω συνεπικουρούνται από το επιστημονικό προσωπικό (υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης με παράλληλα καθήκοντα στην ΕΠΑΝΟΔΟ) αποτελούμενο από τους: κ.κ. Μιχ. Μαυρή, Προϊστάμενο της ΥΕΚΑ Πειραιά, Δ.Ν, επιστ. συνεργάτη της Νομικής Αθηνών, Ε. Κατσιγαράκη, τμηματάρχη του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Δ.Ν και Γ. Κωνσταντινίδου, υπάλληλο του Υπουργείου Δικαιοσύνης στη Δικαστική Φυλακή Κορυδαλλού. Τέλος, εξωτερικοί ωρομίσθιοι εξειδικευμένοι συνεργάτες παρέχουν κατά διαστήματα υπηρεσίες συμβουλευτικής ανάλογα με τις ανάγκες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και των εξυπηρετούμενων.

δ) *Σκοπός.* Κατά το ιδρυτικό Προεδρικό Διάταγμα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, σκοπός της είναι η επαγγελματική κατάρτιση, η αποκατάσταση, η οικονομική συμπαράσταση και η προετοιμασία και προώθηση της εν γένει της κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων και αποφυλακιζομένων. Ειδικότερα η ΕΠΑΝΟΔΟΣ μπορεί και πρέπει να σχεδιάζει και υλοποιεί τις εξής δράσεις: α) την εκπόνηση, προώθηση, συντονισμό, προκήρυξη, ανάθεση και εκτέλεση προγραμμάτων για την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, την προώθηση στην απασχόληση, την οικονομική ενίσχυση και την εν γένει κοινωνική επανένταξη κρατουμένων,

αποφυλακιζομένων και ανηλίκων παραβατών, β) τη μελέτη και υποβολή προτάσεων για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την πρόληψη της παραβατικότητας των κρατουμένων πριν και μετά την απόλυσή τους καθώς και την προετοιμασία και την επανένταξή τους στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό τους περιβάλλον, γ) την ενημέρωση των κρατουμένων και αποφυλακιζομένων, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, για θέματα που αφορούν τη νομική και κοινωνική τους κατάσταση, την ψυχολογική τους στήριξη και την ανάπτυξη κοινωνικής αρωγής υπέρ αυτών και των οικογενειών τους, δ) την οργάνωση, εποπτεία, οικονομική στήριξη και εκτέλεση θεραπευτικών και συμβουλευτικών προγραμμάτων για τους κρατούμενους χρήστες και πρώην χρήστες ναρκωτικών, καθώς και για τους αποφυλακιζομένους σε συνεργασία με συναρμόδιους φορείς, ε) τη μέριμνα για τους ανήλικους κρατούμενους και την εκπόνηση ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού, στ) τη μέριμνα για την ενημέρωση επιχειρήσεων και απολυομένων κρατουμένων σχετικά με την υπάρχουσα προσφορά και ζήτηση εργασίας· για τον σκοπό αυτό, η ΕΠΑΝΟΔΟΣ συνεργάζεται με τον ΟΑΕΔ ή άλλους αρμόδιους φορείς, ζ) την ενθάρρυνση δημιουργίας επιχειρήσεων ή μονάδων υπό την εποπτεία της πολιτείας στις οποίες θα προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα αποφυλακιζόμενοι καθώς και της δημιουργίας επιχειρήσεων από τους αποφυλακιζόμενους, η) την εξασφάλιση προσωρινής φιλοξενίας στους αποφυλακιζόμενους σε ξενώνες του Νομικού Προσώπου ή άλλων φορέων, θ) την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κρατούμενοι, οι αποφυλακιζόμενοι και οι ανήλικοι παραβάτες, ι) την ενθάρρυνση, ενίσχυση, αξιοποίηση κάθε δράσης και πρωτοβουλίας ιδιωτικών φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή εθελοντικών οργανώσεων που αναπτύσσεται στον τομέα της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού των προαναφερομένων ομάδων ή ατόμων, ια) την

κάλυψη αναγκών και την αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί κρατούμενοι που πρόκειται να αποφυλακισθούν και αποφυλακιζόμενοι, ιβ) τη συνεργασία με τις Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης του άρθρου 81 παρ. 3 του Ν. 2776/1999, το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο Φυλακών και κάθε φορέα που ασχολείται με τη μετασφρονιστική μέριμνα, ιγ) τη συνεργασία με αντίστοιχους φορείς στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στους τομείς της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της προώθησης στην απασχόληση και της εν γένει κοινωνικής επανένταξης των κρατούμενων, αποφυλακιζόμενων και της εν γένει κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων, αποφυλακιζόμενων και ανηλίκων παραβατών, ιδ) την κατάρτιση ετήσιας έκθεσης για την πρόοδο των παραπάνω δραστηριοτήτων, την προώθηση προτάσεων για τη λήψη θεσμικών ή άλλων μέτρων και την υποβολή τους στον Υπουργό Δικαιοσύνης.

ε) *Διάρθρωση. Τομείς.* Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ είναι διαρθρωμένη σε τέσσερις Τομείς. Ειδικότερα αποτελείται από: α) Οικονομικό – Διοικητικό Τομέα ο οποίος είναι αρμόδιος για τη μελέτη, υποστήριξη και εφαρμογή όλων των διοικητικών, λογιστικών και χρηματοοικονομικών συστημάτων και διαδικασιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Επίσης ο Τομέας αυτός είναι αρμόδιος για την οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού συστήματος πληροφορικής και επικοινωνιών, β) Τομέα Προγραμμάτων και Κατάρτισης, η αρμοδιότητα του οποίου συνίσταται στην εκπόνηση, προώθηση, συντονισμό, εκτέλεση, παρακολούθηση και αξιολόγηση προγραμμάτων για την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, την προώθηση στην απασχόληση, τη δια βίου μάθηση, την οικονομική ενίσχυση και την εν γένει κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων, αποφυλακιζόμενων και ανηλίκων παραβατών, γ) Τομέα Ανάπτυξης, Έρευνας και Αξιολόγησης ο οποίος ασχολείται, κυρίως με την επαναξιολόγηση των υλοποιηθέντων προγραμμάτων, την εκπόνηση επαναληπτικών

ερευνών, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων, την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, την ενθάρρυνση ιδιωτικών φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα αλλά και εθελοντικών οργανώσεων που έχουν ανάλογο χαρακτήρα και δραστηριοποιούνται στο χώρο της μετασωφρονιστικής μέριμνας, συνεργάζεται με τις Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης, τις Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακιζομένων και κάθε φορέα μετασωφρονιστικής μέριμνας, και δ) Τομέα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ο οποίος υποδέχεται, ενημερώνει και παρέχει πληροφορίες για τις δράσεις του φορέα σε κάθε ενδιαφερόμενο, οργανώνει εκτελεί και παρακολουθεί θεραπευτικά προγράμματα, προγράμματα ψυχοκοινωνικής στήριξης, προγράμματα προετοιμασίας για την απόλυση, παρέχει εξατομικευμένη ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική συμβουλευτική, τέλος, δε, συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς για την υποστήριξη των αποφυλακιζομένων, σύμφωνα με όσα εκτίθενται αναλυτικά αμέσως μετά.

Οι τομείς αυτοί παρά το γεγονός ότι είναι σαφώς τομεοποιημένοι λειτουργούν μεταξύ τους σε συμπληρωματική και αλληλένδετη σχέση.

2. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Οι Συμβουλευτικές Υπηρεσίες αποτελούν επί του παρόντος – ελλείψει επαρκούς προσωπικού- τον κύριο χώρο δραστηριοποίησης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και παρέχονται από τον Τομέα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Ο Τομέας αυτός στελεχώνεται από ωρομίσθιους εξωτερικούς συνεργάτες κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγο, εγκληματολόγο, και προσφέρει ολοκληρωμένες υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής και συμβουλευτική απασχόλησης. Ιδιαίτερο ρόλο στην προσέγγιση των αποφυλακιζομένων διαδραματίζει η ενημέρωσή τους για τις υπηρεσίες και τον ρόλο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, την

ευθύνη του οποίου έχει αναλάβει η υποδοχή στελεχωμένη από έναν υπάλληλο. Το προσωπικό της ΕΠΑΝΟΔΟΥ συνεπικουρούν επιστήμονες κύρους που αποτελούν την επιστημονική ομάδα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και που εποπτεύουν, συντονίζουν και οργανώνουν τις ειδικότερες δράσεις της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Σύμφωνα με το α. 5 παρ. 5 του π.δ. 300/2003 στον Τομέα της Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ανήκουν, ιδίως, οι ακόλουθες αρμοδιότητες: α) η υποδοχή, ενημέρωση, και παροχή πληροφοριών για τα προγράμματα του φορέα σε κάθε ενδιαφερόμενο, β) η οργάνωση, εκτέλεση και παρακολούθηση: 1) θεραπευτικών προγραμμάτων, 2) προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής στήριξης, και 3) προγραμμάτων προετοιμασίας της απόλυσης των αποφυλακιζομένων κρατουμένων και των ανηλικών παραβατών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, γ) η ψυχολογική αξιολόγηση των ατόμων που απευθύνονται στον φορέα προκειμένου να ενταχθούν στο κατάλληλο πρόγραμμα συμβουλευτικής, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, Σ.Υ.Υ., επαγγελματικής κατάρτισης και προώθησης στην αγορά εργασίας. Για τον σκοπό προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες και εισηγήσεις, δ) η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με σκοπό τη διευκόλυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και την κινητοποίηση των αποφυλακιζομένων ατόμων για επαγγελματική κατάρτιση και προώθησή τους στην αγορά εργασίας, ε) η συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Καταστημάτων Κράτησης, των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων, των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων, των Επιμελητών Ανηλίκων, και των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής για συντονισμό ενεργειών σχετικά με τα προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Ψυχοκοινωνικής Στήριξης, Σ.Υ.Υ και προώθησης στην αγορά εργασίας, των αποφυλακιζομένων και των ανηλικών παραβατών, στ) η συνεργασία με κρατικές υπηρεσίες μη κυβερνητικές και εθελοντικές οργανώσεις και ειδικότερα με τις Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακιζομένων, με τις Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης που υλοποιούν προγράμματα

στήριξης, φιλοξενίας, οικονομικής ενίσχυσης, νομικής υποστήριξης, παροχής υπηρεσιών υγείας, κλπ. σε αποφυλακιζόμενους και παραβατικούς ανήλικους, ζ) η παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης συζύγων, γονέων και οικογενειών των αποφυλακιζομένων, η) η συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, εκπαίδευσης και κατάρτισης σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του φορέα, θ) η συνεργασία με όλα τα τμήματα του φορέα για την ευαισθητοποίηση των ενδιαφερομένων, του ευρύτερου κοινού και των εργοδοτών, ι) η συνεργασία με όλα τα τμήματα για την επιλογή κατάλληλων προγραμμάτων, την αξιολόγηση και την επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, ια) η υποστήριξη των αποφυλακιζομένων και των ανήλικων παραβατών στην προώθηση στην αγορά εργασίας σε συνεργασία με τον Τομέα Κατάρτισης και τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ και τους εργοδότες και ιβ) η τήρηση αρχείου με στοιχεία της ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασης των αποφυλακιζομένων και ανήλικων παραβατών. Τα στοιχεία αυτά είναι ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η δε συλλογή, επεξεργασία και χρήση τους διέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ.

Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των αποφυλακισμένων. Η ομάδα των επωφελούμενων από τις υπηρεσίες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, σύμφωνα με ενδεικτική καταγραφή και μελέτη των περιπτώσεών τους που διενεργήθηκε από τους επιστημονικούς συνεργάτες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, παρουσιάζει ορισμένα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: Πρόκειται, δηλ., για ανθρώπους απογοητευμένους, κλεισμένους στον εαυτό τους και τις περισσότερες φορές με έλλειψη εμπιστοσύνης προς τρίτους ανθρώπους. Όταν δε, πρόκειται για άτομα τα οποία μπορεί να είναι για χρόνια έγκλειστα μπορούμε να διαπιστώσουμε έντονα στοιχεία ιδρυματισμού σε αυτά, καθώς και σημαντική έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων. Με άλλα λόγια, λόγω της περιορισμένης ή

ανύπαρκτης επαφής με τον «έξω» κόσμο και της διαβίωσης σε ένα πολύ συγκεκριμένο σχεδόν αμετάβλητο ως προς τα χαρακτηριστικά του περιβάλλον, το άτομο γίνεται ιδιαίτερα φοβικό κατά την έξοδό του στην κοινωνία, πλημμυρισμένο, συν τοις άλλοις, με συναισθήματα καχυποψίας, θυμού και με καταρρακωμένη αυτοεκτίμηση.

Επίσης, πρόκειται για ανθρώπους χαμηλού μορφωτικού, κοινωνικού και οικονομικού επιπέδου. Στην περίπτωση των αλλοδαπών, επιπλέον, των παραπάνω θα πρέπει να συνεκτιμηθεί η έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων. Σε αυτά τα δυσμενή χαρακτηριστικά έρχονται να προστεθούν όλες οι δευτερογενείς επιπτώσεις που έχει ο εγκλεισμός στην κοινωνική, οικονομική, επαγγελματική και ψυχολογική ζωή του ατόμου. Γενικότερος σκοπός της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης αποφυλακισμένων είναι, κατ' αρχήν, η ολόπλευρη κοινωνική τους επανένταξη. Πιο συγκεκριμένα όμως, οι στόχοι που την διακρίνουν κατευθύνονται στην προσπάθεια για ανάληψη της προσωπικής ευθύνης του κάθε αποφυλακιζόμενου προς ομαλή επανένταξή του και για την απαιτούμενη κινητοποίησή του προς αυτή την κατεύθυνση. Στην ΕΠΑΝΟΔΟ δηλαδή δεν δίνεται «μασημένη τροφή», αλλά σχεδιάζονται και υλοποιούνται οι αναγκαίες ενέργειες, ώστε ο αποφυλακισμένος και η αποφυλακισμένη που ζητούν βοήθεια να αναλάβουν την ευθύνη της ζωής τους κινητοποιώντας όλο τους το δυναμικό. Φυσικά θα ήταν ευχής έργο να υπήρχε η δυνατότητα για μεγαλύτερες υλικές παροχές, ειδικά στην περίπτωση ανθρώπων που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερος κρίσιμα προβλήματα, όπως μια σωματική αναπηρία, πολύ σοβαρή ασθένεια, προχωρημένη ηλικία, παντελή έλλειψη υποστηρικτικού περιβάλλοντος. Σε αυτές τις περιπτώσεις η δυνατότητα για παροχή στέγης και οικονομικής ενίσχυσης θα ήταν περισσότερο από αναγκαία. Χωρίς αυτήν δηλαδή, οποιαδήποτε συζήτηση για κινητοποίηση και «υπευθυνοποίηση» του ατόμου ακούγεται περίπου ανεδαφική, έστω και αν η ευθύνη για την

έλλειψη των δυνατοτήτων αυτών δεν μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά στις πολιτικές επανένταξης. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις όμως, όσο τραγικές και αν παρουσιάζονται από τον εκάστοτε εξυπηρετούμενο, υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης της κατάστασης, εφόσον το άτομο αποφασίσει ολόψυχα να αναλάβει την προσωπική ευθύνη για τη ζωή του. Σε αυτήν την προσπάθεια η ΕΠΑΝΟΔΟΣ μπορεί να φανεί σημαντικός αρωγός και η δουλειά των συμβούλων της να έχει σπουδαία πρακτική σημασία.

4. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Είναι το είδος της υποστήριξης που πλαισιώνει όλες τις υπόλοιπες. Συνίσταται στην ενδυνάμωση και κινητοποίηση του ατόμου προκειμένου να πραγματοποιήσει με επιτυχία όλα τα επιμέρους βήματα του προσωπικού του σχεδίου. Επίσης, περιλαμβάνει τη συμβουλευτική αναφορικά με τις βασικές σχέσεις του ατόμου με τους οικείους του.

Συχνά η ΕΠΑΝΟΔΟΣ έρχεται με τους συμβούλους της σε επαφή και με κάποια από τα συγγενικά ή φιλικά αυτά πρόσωπα, τηλεφωνικά ή από κοντά. Επιδιώκεται τα πρόσωπα αυτά να συναντώνται παρουσία του αποφυλακισμένου ή τουλάχιστον εν γνώσει του έτσι ώστε να μην διαρρηγνύεται η σχέση εμπιστοσύνης μαζί του.

Πολλές φορές η ψυχολογική ενδυνάμωση των οικείων των αποφυλακισμένων λειτουργεί βοηθητικά και για την υποστήριξη του ίδιου του αποφυλακισμένου. Ως προς τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις που εφαρμόζονται από τους επιστημονικούς συνεργάτες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ στο επίπεδο της Ψυχοκοινωνικής Συμβουλευτικής, υπάρχει αναλυτική παρουσίαση στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 (κατωτέρω).

5. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η νομική συμβουλευτική και υποστήριξη κάθε αποφυλακιζόμενου που απευθύνεται στην ΕΠΑΝΟΔΟ έχει ως αρχή την τήρηση της δεοντολογίας του απορρήτου. Το στοιχείο αυτό ενυπάρχει και κατά τη διάρκεια της κατ' ιδίαν συνάντησης ή τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον ενδιαφερόμενο, πρώην κρατούμενο, αλλά και εν συνεχεία κατά την τήρηση και ενημέρωση της προσωπικής του καρτέλας. Πρωταρχικό στόχο αποτελεί η αξιολόγηση και η ιεράρχηση των ιδιαίτερων αναγκών του και η μέγιστη, κατά το εφικτό, ανταπόκριση στα νομικά του ζητήματα μέσω μιας απλής και κατανοητής από τον ίδιο προσέγγισης και επικοινωνίας.

Η νομική στήριξη στην ΕΠΑΝΟΔΟ δεν επιδιώκει μόνο την ενημέρωση και την εν γένει συμβουλευτική αναφορικά με τα ατομικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ενδιαφερομένων, αλλά προσβλέπει και στην προσωπική τους ενεργοποίηση και κινητοποίηση για κοινωνική επανένταξη και ενσωμάτωση σε κοινή δράση με τις όμορες μορφές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Για τον λόγο αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να εδραιωθεί μια σχέση εμπιστοσύνης με τον εκάστοτε αποφυλακιζόμενο, γεγονός που ενδεχομένως επιτρέπει και την μελλοντική παρακολούθηση της εξέλιξής του (follow-up), κατόπιν ασφαλώς δικής του συναίνεσης και συμμετοχής.

Από το Νομικό Τμήμα αντιμετωπίζονται συστηματικά τα νομικά θέματα που απασχολούν τους αποφυλακισμένους πρωτίστως σε συμβουλευτική βάση, με την έννοια ότι προσφέρονται στους εξυπηρετούμενους επεξηγήσεις σε νομικά ζητήματα που αυτοί δεν κατανοούν επαρκώς, καθώς και κατευθυντήριες οδηγίες για τις περαιτέρω ενέργειές τους.

Έχει όμως κριθεί απαραίτητη και η συνοδεία εξυπηρετούμενων στις αρμόδιες υπηρεσίες όταν κάποια υπόθεσή τους δεν μπορεί να προωθηθεί απλά και μόνο συμβουλευτικά ή τηλεφωνικά. Παράλληλα, λόγω του μεγάλου αριθμού των αλλοδαπών που

προσέρχονται στην ΕΠΑΝΟΔΟ, υπάρχει η απαραίτητη συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς στους οποίους πρέπει να απευθυνθούν για να επιλύσουν κατά το δυνατόν τα μεταναστευτικά τους ζητήματα. Ως εκ τούτου υπάρχουν συνεχείς επαφές με υπηρεσίες όπως το Τμήμα Πολιτικού Ασύλου και το Τμήμα Ομογενών της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αθηνών, τα κατά τόπους Κέντρα Αλλοδαπών των Δήμων και τις Περιφέρειες των τόπων κατοικίας των αποφυλακισμένων, ώστε να υπάρχει ένα κατά το δυνατόν από και ταχύ αποτέλεσμα στην προώθηση και εξέλιξη των υποθέσεών τους.

Μεγάλος αριθμός αποφυλακισμένων που επισκέπτονται την ΕΠΑΝΟΔΟ είναι αλλοδαποί οι οποίοι αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τις άδειες διαμονής τους, είτε διότι δεν έχουν εκδώσει ποτέ άδεια, είτε διότι είχαν στο παρελθόν νομιμοποιητικά έγγραφα, αλλά έληξαν κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους. Μετά από συνεννόηση με τις αρμόδιες υπηρεσίες Αλλοδαπών του τόπου δηλωμένης κατοικίας τους παρέχονται οι απαραίτητες κατευθύνσεις για τα επόμενα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν.

Από την άλλη πλευρά, οι Έλληνες αποφυλακιζόμενοι που ενδεχομένως έχουν επιλύσει τα θέματα σίτισης και στέγασής τους και διατηρούν, έστω και στοιχειωδώς, δεσμούς με τις οικογένειές τους παρουσιάζουν διαφορετικές ανάγκες και αντιμετωπίζουν διαφορετικού είδους προβλήματα στην επανένταξή τους. Τα κυριότερα από αυτά σχετίζονται με το ποινικό τους μητρώο, το οποίο αναχαιτίζει ενίοτε τις προσπάθειές τους για εξεύρεση εργασίας (π.χ. έκδοση άδειας ταξί, απασχόληση σε υγειονομικά επαγγέλματα), την αδυναμία αποπληρωμής των ποινών τους, αλλά και με τη γενικότερη γραφειοκρατία στις συναλλαγές τους με την Εφορία και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (π.χ. στην επαναλειτουργία παλαιότερης επιχείρησής τους).

6. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ.

Στο πλαίσιο της δικτύωσης με συναφείς υπηρεσίες, φορείς και οργανώσεις, έχουν ήδη αναπτυχθεί συνεργασίες με τις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, τον «Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό», τον Ο.Α.Ε.Δ., το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.), την Εταιρεία Προστασίας Αποφυλακισμένων Πειραιά, την «Άρσις», τον «Ονήσιμο», το Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών του Παν/μίου Αθηνών, το Εθνικό Συμβούλιο για τους Προσφυγές, τις κατά τόπους Πρόνοιες των Νομαρχιών και πολλά Γενικά και Ψυχιατρικά Νοσοκομεία και Κέντρα Ψυχικής Υγείας, τις κατά τόπους Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακισμένων, τους Δικηγορικούς Συλλόγους, καθώς και τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Καταστημάτων Κράτησης, ώστε να προωθηθεί η βέλτιστη εξυπηρέτηση των αποφυλακισόμενων. Προγραμματίζονται επίσης συνεργασίες και με άλλους φορείς για την ανάπτυξη δράσεων και προγραμμάτων επανένταξης. Επίσης σημαντική βοήθεια παρέχεται στον εξυπηρετούμενο όταν του γίνεται -μέσω της διαγνωστικής ικανότητας του σύμβουλου- η σωστή παραπομπή σε άλλη εξειδικευμένη υπηρεσία με βάση τα ιδιαίτερα προβλήματα και τις εξατομικευμένες ανάγκες του.

7. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.

Η Συμβουλευτική της απασχόλησης στοχεύει στην ενδυνάμωση, την ενίσχυση της αυτοσυνειδησίας και στη συνέχεια την ενεργοποίηση του αποφυλακισμένου, ώστε να μπορέσει να συνειδητοποιήσει τις δυνατότητές του και να οργανώσει τις ατομικές στρατηγικές που θα του επιτρέψουν να επανακτήσει τη λειτουργικότητα και την ισορροπία του σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και απαιτητικό κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον. Γι αυτό οι Σύμβουλοι κοινωνικής ένταξης – απασχόλησης στοχεύουν:

- Στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής τους ιδιότητας

- Στο ρόλο τους ως σύμβουλοι για επιδόματα – παροχές
- Στην ευαισθητοποίηση του κοινωνικού περίγυρου – αγοράς εργασίας
- Στη δικτύωση με άλλες υπηρεσίες
- Στην εκπροσώπηση του ωφελούμενου για τη διευκόλυνση της πρόσβασής του σε κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες

Επιπροσθέτως η ΕΠΑΝΟΔΟΣ στοχεύει στη διαμόρφωση της εργασιακής συνείδησης των επωφελούμενων, η οποία συνίσταται σε ένα σύνολο συμπεριφορών και στάσεων σε θέματα όπως: η αντοχή στην πίεση εργασίας, η συνέπεια στις προθεσμίες εκτέλεσης ενός έργου, η σταθερότητα της παρουσίας στο χώρο εργασίας, η καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων για ομαδική εργασία.

Η διεξαγωγή των ατομικών συνεντεύξεων συμβουλευτικής στοχεύουν: α) στην πληροφόρηση των εξυπηρετούμενων για την αγορά εργασίας, β) στη βασική εκπαίδευση ως προς τις τεχνικές εργασίας, γ) στην προώθησή του στην απασχόληση μέσω του αρμοδίου φορέα ΟΑΕΔ.

Επίσης στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής της Απασχόλησης των αποφυλακισμένων πραγματοποιούνται στην ΕΠΑΝΟΔΟ:

- Ενέργειες δικτύωσης με την αγορά εργασίας
- Λειτουργία job-club. Λειτουργεί ειδικός χώρος με υπολογιστή, τηλέφωνο για επικοινωνία και εφημερίδες με ειδικά ένθετα αγγελιών όπου οι επωφελούμενοι μπορούν με την υποστήριξη των συμβούλων να ανεύρουν εργασία
- Διοργάνωση εργαστηρίων εκπαίδευσης. Διοργανώνονται με την εποπτεία ειδικού εργαστήρια τεχνικών αναζήτησης εργασίας, νομικών και ειδικά εργατικών δικαιωμάτων κλπ για τους αποφυλακισμένους.

8. ΥΛΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ

Οι υλικές παροχές της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, είναι πολύ περιορισμένες. Ειδικά οι οικονομικές παροχές είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Ούτε η

φιλοσοφία ούτε και ο ρόλος του φορέα είναι η οικονομική ενίσχυση. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ έχει ως σκοπό την επανένταξη των πρώην αποφυλακισμένων, ενεργοποιώντας και κινητοποιώντας τους ίδιους. Η προσπάθεια πρέπει να προέρχεται και από τους ίδιους. Τέτοιες ενέργειες τονώνουν την αυτοπεποίθηση του εξυπηρετούμενου και τον εντάσσουν κοινωνικά. Πλέον των παραπάνω και στο πλαίσιο της συμβουλευτικής σχέσης δίνεται στον αποφυλακισμένο η δυνατότητα προσωρινής παραμονής του (10 μέρες) σε ξενοδοχείο συμβεβλημένο με την ΕΠΑΝΟΔΟ. Επίσης παρέχονται δωρεάν – κατά περίπτωση – και μετά από εκτίμηση των περιστάσεων τηλεκάρτες και εισιτήρια στους αποφυλακισμένους για να διευκολυνθούν στην επικοινωνία με το οικείο τους περιβάλλον και τη μετακίνησή τους κατά το πρώτο διάστημα μετά την αποφυλάκισή τους.

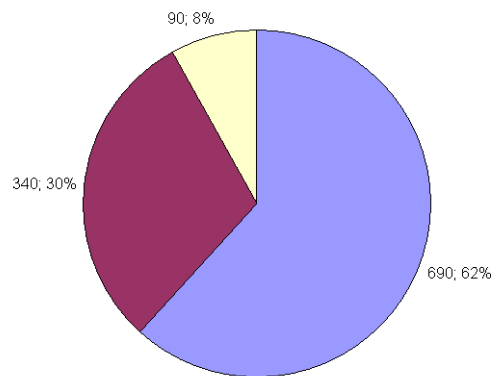
Στις προσπάθειές του αυτές, τον εξυπηρετούμενο παροτρύνει ο φορέας μας, μέσω της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, όπως είδαμε προηγουμένως, και τον ενισχύει με τις, σίγουρα, λιγοστές υλικές παροχές οι οποίες μεταφράζονται σε κάποια εισιτήρια, κάποιες τηλεκάρτες και κάποιες ημέρες στέγασης σε κάποιο ξενοδοχείο. Όχι επειδή δεν υπάρχει θέληση, αλλά επειδή τα διαθέσιμα μέσα είναι πολύ περιορισμένα.

Στους πίνακες που ακολουθούν θα παρουσιαστούν αυτές οι παροχές της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Στον πρώτο πίνακα παρέχονται στοιχεία για τις προσφορές εισιτηρίων, στον δεύτερο των τηλεκαρτών και τέλος στον τρίτο την εξασφάλιση στέγασης. Η επεξεργασία των δεδομένων και η γραφιστική τους απεικόνιση έγινε από τον επιστημονικό συνεργάτη της ΕΠΑΝΟΔΟΥ κ. Γιάννη Φαρσεδάκη.

Ο πρώτος πίνακας λοιπόν αφορά στα εισιτήρια. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ διέθεσε συνολικά 1120 εισιτήρια. Από αυτά, τα 690 δόθηκαν σε 69 εξυπηρετούμενους, τα 340 σε 17 άτομα που προσήλθαν δύο φορές και τέλος τα 90 σε 3 αποφυλακισμένους που πέρασαν από τον φορέα τρεις φορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

A/A	Συνολικ ά	Μία φορ ά	Δύο φορέ ς	Τρεις φορέ ς
Αριθμός Εισιτηρίω ν	1120	690	340	90

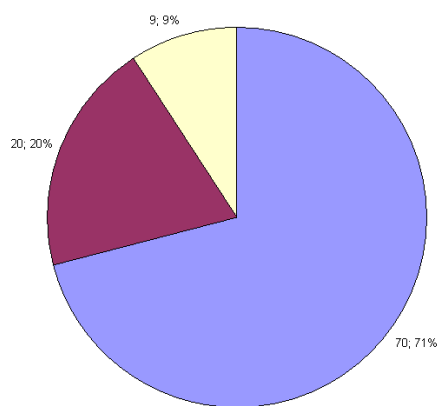

ΓΡΑΦΗΜΑ 1.

Στον επόμενο πίνακα διακρίνουμε την προσφορά τηλεκαρτών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ προς τους αποφυλακισμένους. Ο φορέας μας διέθεσε 99 τηλεκάρτες στους εξυπηρετούμενους. Από αυτές οι 70 διατέθηκαν σε 70 αποφυλακισμένους που επισκέφτηκαν τον φορέα μία φορά. Οι 20 σε 10 που ήλθαν δύο φορές και οι 9 σε τρεις που επισκέφτηκαν την ΕΠΑΝΟΔΟ 3 φορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

A/A	Συνολικ ά	Μία φορ ά	Δύο φορέ ς	Τρεις φορέ ς
Αριθμός Τηλεκαρτώ ν	99	70	20	9

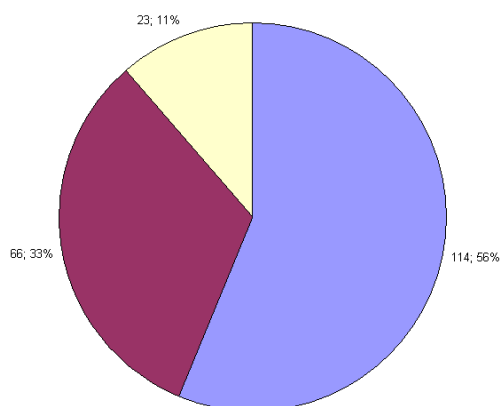

ΓΡΑΦΗΜΑ 2.

Ο τελευταίος πίνακας αποτυπώνει την παροχή στέγασης που η ΕΠΑΝΟΔΟΣ προσφέρει στους εξυπηρετούμενους με τη μορφή διανυκτερεύσεων. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ προσέφερε μέχρι σήμερα 203 διανυκτερεύσεις συνολικά, εκ των οποίων οι 114 δόθηκαν σε 22 αποφυλακισμένους. Από τις υπόλοιπες 89, οι 66 δόθηκαν μετά από δύο επισκέψεις και τέλος οι 23 μετά από τρεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

A/A	Συνολικά	Μία φορά	Δύο φορές	Τρεις φορές
Αριθμός Διανυκτερεύσεων	203	114	66	23

ΓΡΑΦΗΜΑ 3.

Ό λόγος που στους τρεις παραπάνω πίνακες βλέπουμε πως η προσφορά της ΕΠΑΝΟΔΟΥ γίνεται αποσπασματικά και όχι άπαξ είναι ανάλογος και σχετικός με την πρόοδο και την κατάσταση του εξυπηρετούμενου.

9. ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Προβολή ραδιοτηλεοπτικού σπότ: Με απόφαση του ΕΣΡ προβλήθηκε επί τρίμηνο σχεδόν, έως τις 20 Δεκεμβρίου 2009, κοινωνικό μήνυμα με σποτ για τη δράση της ΕΠΑΝΟΔΟΥ.

Ομάδα εθελοντών: Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ξεκίνησε από τον Δεκέμβριο και υλοποιεί τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Ειδικότερα ο α΄ κύκλος τιτλοφορείται Εθελοντισμός και Επανάταξη και αρθρώνεται στις ακόλουθες ενότητες: ΕΠΑΝΟΔΟΣ. Ο ρόλος της στην επανάταξη, Η συμβολή του εθελοντισμού στην επανάταξη, Ο κρατούμενος - Το σωφρονιστικό σύστημα - Οι προοπτικές επανάταξης, Ο αποφυλακιζόμενος: Προσδοκίες, δυνατότητες υποστήριξης, επαγγελματική αποκατάσταση αποφυλακιζομένων. Δυσκολίες-Δυνατότητες- Ευκαιρίες, Οι εθελοντές της ΕΠΑΝΟΔΟΥ στην επάνοδο των αποφυλακιζομένων. Προτάσεις και απόψεις των εθελοντών. Ο κύκλος θα ολοκληρωθεί την 12^η Μαΐου 2010.

Ομάδα δικηγόρων: Σε συνεργασία με τους Δικηγορικούς Συλλόγους οργανώνονται ομάδες εθελοντών δικηγόρων για την παροχή νομικής συμβουλευτικής σε αποφυλακισμένους.

Τράπεζα Εργοδοτών: Στην ΕΠΑΝΟΔΟ λειτουργεί σε συνεργασία με τον Τομέα προγραμμάτων κατάρτισης και τη συμβουλευτική της απασχόλησης Τράπεζα Εργοδοτών. Στην Τράπεζα αυτή εγγράφονται εργοδότες οι οποίοι θέλουν να

προσλάβουν στην επιχείρησή τους ανθρώπους που είχαν προβλήματα με τον νόμο.

10. ΧΟΡΗΓΟΙ

Οι χορηγοί της ΕΠΑΝΟΔΟΥ επώνυμοι ή ανώνυμοι συμβάλλουν τα μέγιστα στην κάλυψη των αναγκών των αποφυλακισζομένων. Χορηγοί της Επανόδου έχουν μέχρι σήμερα υπάρξει, μεταξύ άλλων, η Βουλή των Ελλήνων, η Τράπεζα Μαρφίν, το Κοινωνοφελές Ίδρυμα Λάτση και πολλοί απλοί πολίτες.

11. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Ημερίδες- Συνέδρια.

Στις 17-18 Μαΐου πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών διημερίδα με θέμα *ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΔΟ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΖΟΜΕΝΟΥΣ.*

2. Σεμινάρια.

Πραγματοποιούνται για συνεργάτες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ εκπαιδευτικά σεμινάρια με θέμα: Συμβουλευτική της Απασχόλησης και Διεπιστημονική Ομάδα: Ρόλος, Αρμοδιότητα, Σύμβουλοι.

3. BAZAAR.

Διοργανώθηκε bazaar πώλησης μικροαντικειμένων στις 16 Δεκεμβρίου 2009 σε συνεργασία με το New York College και με πρωτοβουλία της κ. Μ. Κατσιαδράμη. Το Bazaar πραγματοποιήθηκε στον χώρο του New York College Αμαλίας 38 ώρα 11 π.μ-19 μ.μ. Τα έσοδα διατέθηκαν για τις ανάγκες των αποφυλακισμένων.

12. ΔΙΚΤΥΩΣΗ

1. *Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακισμένων.* Με επιμέλεια της ΕΠΑΝΟΔΟΥ αναθερμαίνονται οι ΕΠΑ οι οποίες έχουν ατονήσει. Ήδη υπάρχουν ενεργά Δ.Σ σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας εκτός από τις Περιφέρειες Ανατολικής Θράκης, Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης με τις οποίες γίνεται προσπάθεια να δρομολογηθούν οι σχετικές διαδικασίες συγκρότησης Δ.Σ. Στόχος είναι η καλύτερη και αποτελεσματικότερη δικτύωση του αποφυλακισμένου με την ενεργοποίηση των αρμόδιων φορέων και την κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

2. *Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης.* Ο Σωφρονιστικός Κώδικας (Ν. 2776\99) στο άρθρο 81παρ. 3 επ. προβλέπει τη συγκρότηση πενταμελούς Επιτροπής Κοινωνικής Υποστήριξης στην έδρα κάθε Νομαρχίας με απόφαση του οικείου Νομάρχη, ο οποίος καταρτίζει και τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας. Οι επιτροπές αυτές δεν έχουν ακόμη συγκροτηθεί, καταβάλλεται όμως προσπάθεια να συσταθούν σύντομα.

3. *ΟΑΕΔ.* Έχει εδραιωθεί μία ευρείας κλίμακας και στενή συνεργασία με τον ΟΑΕΔ τόσο για θέματα επιδοτήσεων όσο και για θέματα συμβουλευτικών υπηρεσιών.

4. *Φορείς Απεξάρτησης.* Υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται ομάδες συνεργασίας με φορείς απεξάρτησης όπως το ΚΕ.ΘΕ.Α, 18 ΑΝΩ, με σκοπό στοχευμένες δράσεις και παρεμβάσεις για την ομάδα των αποφυλακισμένων χρηστών.

13. ΣΥΛΛΟΓΟΙ, ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ, ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ.

1. *Εμπορικοί Σύλλογοι.* Α) Εμπορικός Σύλλογος Αθήνας. Έχει διερευνηθεί η δυνατότητα συνεργασίας με τον Εμπορικό Σύλλογο. Όμως, προς το παρόν η συνεργασία δεν έχει ευοδωθεί. Β)

Εμπορικός Σύλλογος Πειραιά. Η συνεργασία με το Δ.Σ του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιά είναι ιδιαίτερα στενή, μάλιστα στο τρέχον τεύχος του περιοδικού του Εμπορικού Συλλόγου δημοσιεύεται άρθρο για την ΕΠΑΝΟΔΟ με επιμέλεια των κ.κ. Μιχάλη Μαυρή και Ιωάννη Φαρσεδάκη.

2. *Επιμελητήριο της Αθήνας.* Έχει διερευνηθεί η πρόθεση συνεργασίας με το Επιμελητήριο της Αθήνας

14. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Οδηγός Χρησίων Πληροφοριών. Με την ευγενική υποστήριξη της Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού και με κάλυψη των εξόδων από την ΕΠΑΝΟΔΟ ανατυπώθηκε στο τυπογραφείο της φυλακής ο Οδηγός Χρησίων Πληροφοριών ο οποίος απευθύνεται στον επαγγελματία, τον υπό αποφυλάκιση κρατούμενο και τον αποφυλακισμένο, με χρήσιμες πληροφορίες για την επανένταξή του.

15. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πρόγραμμα EXOCOP. Υλοποιείται σε συνεργασία με φορείς του εξωτερικού πρόγραμμα και με στόχο τον σχεδιασμό, συντονισμό και λειτουργία ερευνητικού δικτύου για την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής προς επανένταξη των πρώην κρατουμένων και αποφυλακισμένων. Υπεύθυνος του προγράμματος είναι ο κ. Μ. Μαυρής.

16. ΕΡΕΥΝΕΣ-ΜΕΛΕΤΕΣ

1. *Ερευνα καταγραφής του προφίλ και των αναγκών των κρατούμενων, οι οποίοι κατά το πρόσφατο οκτάμηνο δύνανται να τύχουν του ευεργετήματος της υφ' όρον απόλυσης.*

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ εκπονεί υπό την επιστημονική ευθύνη των Ε. Κατσιγαράκη, Δ.Ν, Τμηματάρχη του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Φ. Μηλιώνη, Δ.Ν. και επιστ. Συνεργάτιδα Νομικής Αθηνών και Ε.

Φασούλα, Δ.Ν, Δικαστική Γραφολόγο και, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής Αθηνών, τη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το Πάντειο Πανεπιστήμιο, μελέτη με θέμα την καταγραφή του προφίλ και των αναγκών των κρατουμένων, οι οποίοι κατά το προσεχές οκτάμηνο δύνανται να τύχουν του ευεργετήματος της υφ' όρον απόλυσης. Τα στοιχεία της έρευνας αναμένεται να είναι ιδιαιτέρως χρήσιμα και επωφελή στο πλαίσιο σχεδιασμού της μετασωφρονιστικής μέριμνας που η πολιτεία πρέπει να λάβει για τα άτομα που αποφυλακίζονται. Η έρευνα έχει ξεκινήσει να υλοποιείται ενώ έχει, ήδη, ολοκληρωθεί η συλλογή του υλικού στο Κατάστημα Κράτησης Γρεβενών. Η συλλογή των σχετικών ερευνητικών στοιχείων πραγματοποιείται με:

- Δομημένα ερωτηματολόγια, στα οποία περιλαμβάνονται και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

- Μελέτη απαιτούμενων στοιχείων από τα αρχεία που κρατούνται για κάθε κρατούμενο από τους επιστημονικούς συνεργάτες της έρευνας σε συνεργασία με την κοινωνική υπηρεσία της φυλακής.

- Πληροφορίες από το προσωπικό της φυλακής.

- Προσωπικές συνεντεύξεις με τους κρατούμενους για τη συμπλήρωση των ως άνω ερωτηματολογίων.

Τόσο η συναίνεση των κρατουμένων στην παραπάνω επιστημονική έρευνα, όσο και η διασφάλιση του προσωπικού απορρήτου των κρατουμένων και των μελών του προσωπικού της φυλακής, θα κατοχυρώνεται εγγράφως. Η συλλογή των στοιχείων αφορά αποκλειστικά ερευνητικούς, επιστημονικούς σκοπούς και θα τηρηθεί πλήρης ανωνυμία των συμμετεχόντων. Ειδικότερα, η σύνθεση της ερευνητικής ομάδας και η κατανομή εργασίας ανά κατάσταση κράτησης έχει ως εξής:

1. Γυναικείες Φυλακές Ελεώνα Θηβών:

- Καββαδά Παναγιώτα
- Παπαγεωργίου Αναστασία
- Σιώχου Βίκυ
- Χαϊνάς Βαγγέλης

2. Κατάστημα Κράτησης Τοξικοεξαρτημένων Ελεώνα Θηβών:

- Δαρδανού Νεφέλη
- Ηλία Ναταλία
- Θεοδωρίδη Σοφία
- Μεντή Παρασκευή

3. Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα:

- Καββαδά Παναγιώτα
- Λοΐζου Χαριτίμη

- Μπέκου Μαρία
- Σπυρέα Σοφία

- Φρατζής Νίκος

4. Φυλακές Τρίπολης / Τίρυνθας:

- Θεοδωρίδη Σοφία
- Μεντή Παρασκευή
- Σπυρέα Σοφία

- Χαϊνάς Βαγγέλης

5. Αγροτική Φυλακή Κασσάνδρας

- Σοφία Γιοβάνογλου

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Διάρκεια πραγματοποίησης συνεντεύξεων
19 Φεβρουαρίου 2010- 25 Μαρτίου 2010

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ σε περιβάλλον SPSS
5 Απριλίου -5 Μαΐου 2010

Αξιολόγηση Δεδομένων
5 Μαΐου 2010 – 5 Ιουνίου 2010

Ανακοίνωση Πορισμάτων.

Τέλος Ιουνίου 2010 στο συνέδριο της ΕΧ.СОР.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ή ΟΚΤΩΒΡΙΟ 2010.

2. Έρευνα καταγραφής εργοδοτών του ναυτιλιακού χώρου οι οποίοι προτίθενται να προσλάβουν αποφυλακισμένους.

Η έρευνα αυτή εκπονείται με την επιστημονική ευθύνη της κας Ε. Φασούλα, Δικηγόρου, Δ.Ν., Δικαστικής Γραφολόγου και βρίσκεται στη φάση επεξεργασίας των εργαλείων συλλογής υλικού.

3. Έρευνα καταγραφής του "προφίλ" των εξυπηρετούμενων από την ΕΠΑΝΟΔΟ. Ο Τομέας συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης υποδέχεται, ενημερώνει και παρέχει πληροφορίες για τις δράσεις της ΕΠΑΝΟΔΟΥ σε κάθε ενδιαφερόμενο, οργανώνει εκτελεί και παρακολουθεί θεραπευτικά προγράμματα, προγράμματα ψυχοκοινωνικής στήριξης, προγράμματα προετοιμασίας για την απόλυση, παρέχει εξατομικευμένη ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική συμβουλευτική, συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς για την υποστήριξη των αποφυλακισμένων.

Στη διάρκεια της λειτουργίας της και ιδίως κατά το υπό εξέταση διάστημα Ιουλίου 2008- Δεκέμβριος 2009, η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ασχολήθηκε, σε μεγάλο βαθμό, με την παροχή υποστήριξης και συμβουλευτικής σε αποφυλακισμένους. Από τη μελέτη των στοιχείων προκύπτουν σημαντικά δεδομένα για το προφίλ των αποφυλακισμένων, τις ανάγκες και τα αιτήματά τους, δεδομένα τα οποία μπορούν να οδηγήσουν στον σχεδιασμό αποτελεσματικότερων πολιτικών μετασφρονιστικής μέριμνας.⁵

⁵ Τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν επεξεργασία των δεδομένων που τηρούνται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Τόσο η δημιουργία του Μητρώου όσο και η επεξεργασία του αλλά και η γραφιστική αναπαράστασή του

Ειδικότερα, τα δεδομένα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, με τις οποίες επιφυλάξεις σχετικά με τη συλλογή τους και την επεξεργασία τους - δεδομένου ότι η βάση άρχισε ουσιαστικά να λειτουργεί από τον Σεπτέμβριο 2009-, παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες ικανές να αποτελέσουν πιλότο χάραξης πολιτικών μετασφρονιστικής μέριμνας στην Ελλάδα. Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει, όπως εκτίθεται αναλυτικότερα και στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 με τα πορίσματα αυτής της έρευνας, ότι ο επωφελούμενος της ΕΠΑΝΟΔΟΥ είναι κυρίως άνδρας, ελληνικής υπηκοότητας, σε μεγάλο ποσοστό χρήστης τοξικών ουσιών που έχει καταδικασθεί κυρίως για αδικήματα που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά και δευτερευόντως με άλλα αδικήματα. Ο επωφελούμενος είναι κάθε ηλικίας με κάποια προβλήματα υγείας (μάλλον λόγω του εγκλεισμού και της χρήση ουσιών), χαμηλού κοινωνικού οικονομικού επιπέδου. Τα κύρια αιτήματά του προς την ΕΠΑΝΟΔΟ είναι η εξεύρεση εργασίας και οικονομικά προβλήματα.

Από τα ίδια δεδομένα αναδεικνύονται τα ακόλουθα:

- Παρατηρείται μία ραγδαία αύξηση των χρηστών των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Ενώ μέχρι τον Οκτώβριο ήταν 123 άτομα έως το Δεκέμβριο ο αριθμός αυτός ανήλθε συνολικά στους 349.
- Οι αποφυλακισμένοι έμαθαν για την ΕΠΑΝΟΔΟ και τις υπηρεσίες της από την προβολή του ραδιοτηλεοπτικού μηνύματος.
- Απευθύνθηκαν στην ΕΠΑΝΟΔΟ οι ίδιοι ζητώντας πληροφορίες και υπηρεσίες για τους ίδιους,
- Όλες οι υπηρεσίες συμβουλευτικών υπηρεσιών είναι πολύ αναγκαίες και έχουν μεγάλη ζήτηση αλλά και απήχηση στους αποφυλακισμένους.

ανήκουν στον κ. Ιωάννη Φαρσεδάκη, σύμβουλο της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ». Οι σύμβουλοι οι οποίοι εργάστηκαν για τη συλλογή του υλικού είναι: Α. Διακάκη, Π. Σαλίχος, Δ. Τσαουσίδου, Ε. Πέττα, Χ.Τριλίβα. Τη Διεύθυνση της ΕΠΑΝΟΔΟΥ την πρώτη διετία της λειτουργίας της είχε η κ. Π.Τσιλιμιγκάκη.

- Πολλή σημαντική αναδεικνύεται η παροχή οικονομικών διευκολύνσεων όπως προσωρινή στέγαση, παροχή τηλεκαρτών και εισιτηρίων στους αποφυλακισμένους η οποία, όμως, γίνεται στο πλαίσιο της συμβουλευτικής σχέσης.
- Οι αλλοδαποί έχουν προβλήματα παραμονής και η νομική συμβουλευτική είναι καθοριστικής σημασίας γι αυτούς.
- Οι επωφελούμενοι της ΕΠΑΝΟΔΟΥ επανέρχονται στην ΕΠΑΝΟΔΟ ζητώντας και άλλη βοήθεια.
- Το ποινικό μητρώο αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην επανένταξη
- Η δικτύωση με άλλους φορείς (κρατικούς ή ΜΚΟ) έχει σημαντικά αποτελέσματα.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο, η ΕΠΑΝΟΔΟΣ έχει πλέον σταθεί στα πόδια της και έχει αρχίσει να παράγει έργο. Κυρίως στοχεύει αυτή την περίοδο να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη για τα προβλήματα των αποφυλακιζομένων και να ανατρέψει, στο μέτρο του εφικτού, όλες εκείνες τις συνήθειες κοινωνικές προκαταλήψεις, εξ αιτίας των οποίων συντηρούνται στην εφησυχασμένη κοινωνία μας τα αρνητικά στερεότυπα για τους αποφυλακιζόμενους ως "απόκληρους" και "περιθωριακούς". Η ανατροπή αυτών των προκαταλήψεων είναι αναγκαία για λόγους ανθρωπιστικούς και εγκληματοπροληπτικούς. Ωστόσο, η αλλαγή αυτής της νοοτροπίας και η εντεύθεν στήριξη και κοινωνική επανένταξη των αποφυλακιζομένων είναι απαραίτητη μέσα σ' ένα σύγχρονο κράτος δικαίου πρωτίστως διότι η ίδια η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακιζομένων αποτελεί, κατά την κρατούσα άποψη, συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμά τους και αντίστοιχη υποχρέωση της Πολιτείας, κυρίως με βάση τις διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας, το

κοινωνικό κράτος και την υποχρέωση για προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ά.2§1, 4§1 και 25§1 εδ. α' Σ.)⁶.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Βασικές αρχές – κατευθύνσεις που εφαρμόζονται από την ΕΠΑΝΟΔΟ κατά την ψυχοκοινωνική υποστήριξη του αποφυλακισμένου.

Οι βασικότερες κατευθύνσεις της συμβουλευτικής συνεργασίας που ακολουθούνται στην ΕΠΑΝΟΔΟ είναι οι ακόλουθες:

α) Ελεύθερη συναπόφαση συνεργασίας: Τόσο ο εξυπηρετούμενος όσο και ο σύμβουλος αναλαμβάνουν την ευθύνη και την απαιτούμενη δέσμευση για τη συνεργασία την οποία θα αναπτύξουν. Πρωταρχική θέση στη διεργασία αυτή είναι η «*σύναψη*» του *συμβολαίου* μεταξύ τους και στη συνέχεια η *δημιουργία ενός σχεδίου δράσης*. Το σχέδιο αυτό συνδιαμορφώνεται από τον σύμβουλο και τον εξυπηρετούμενο και μπορεί να αλλάξει κατά την πορεία της συμβουλευτικής σχέσης / συνεργασίας.

β) Αποσαφήνιση αιτημάτων εξυπηρετούμενου: Οι αποφυλακισμένοι όταν προσέρχονται/ προσεγγίζουν τον σύμβουλο στην ΕΠΑΝΟΔΟ αναφέρουν συνήθως πολλά προβλήματα, δίνοντας συχνά μία αρκετά συγκεχυμένη εικόνα ως προς τι ακριβώς είναι αυτό που χρειάζονται από την υπηρεσία. Πρώτη δουλειά του συμβούλου, λοιπόν, είναι να βοηθήσει τον εξυπηρετούμενο να αποσαφηνίσει *τι ακριβώς χρειάζεται ο κάθε αποφυλακιζόμενος, ποιές*

⁶ Πρβλ. *Mich. Walter*, Strafvollzug, Stuttgart etc.: Richard Boorberg Verlag, 1999² παρ. 351, σελ. 339 και τις εκεί αναφερόμενες συναφείς αποφάσεις 35,202 [235] (5.6.1973) 45, 187 [238] (21.6.1977) και ZfStrVo 1998, 242 επ., 248 (1.7.1998) του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου.

είναι οι ανάγκες του και στη συνέχεια να τις ιεραρχήσει. Με αυτόν τον τρόπο, βάζοντας προτεραιότητες, ο αποφυλακισμένος μπορεί να οργανώσει πιο εύκολα ένα σχέδιο δράσης και να το φέρει σε πέρας με μεγαλύτερη επιτυχία.

γ) Πολυεπίπεδη προσέγγιση στα αιτήματα και τις ανάγκες του αποφυλακισμένου. Τα αιτήματα τα οποία καταθέτει ο αποφυλακισμένος τις περισσότερες φορές είναι άμεσα αλληλένδετα το ένα με το άλλο. Δηλαδή, η επίλυση του ενός προϋποθέτει την επίλυση ενός άλλου. Ή, πιο συχνά η διαδικασία επίλυσης ενός προβλήματος ξεκινάει παράλληλα με τη διαδικασία επίλυσης ενός άλλου. Βασική προϋπόθεση από την πλευρά της δομής που τον υποδέχεται είναι η ύπαρξη των αναγκαίων επαγγελματιών/ειδικοτήτων που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τον άνθρωπο σε κάθε του αίτημα.

δ) Σεβασμός της προσωπικότητας του ατόμου: Δεν πρόκειται γενικόλογα για τον σεβασμό με την κοινότοπη έννοια, αλλά για την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ συμβούλου και εξυπηρετούμενου βασισμένη στην αποδοχή, την κατανόηση, τον σεβασμό. Σε μια τέτοια σχέση η πλέον έμπρακτη απόδειξη ύπαρξης σεβασμού αποτελεί η λεγόμενη *ενσυναίσθηση* («νοιιάξιμο»). Αυτή άλλωστε αποτελεί και το κυριότερο «εργαλείο» του συμβούλου κατά την προσπάθεια ανάπτυξης μιας επιτυχούς σχέσης συμβουλευτικής. Ειδικά, στην περίπτωση του ανθρώπου που έχει βιώσει την εμπειρία της φυλάκισης και φέρει το δυσβάσταχτο στίγμα του εγκλεισμού, το να τον αντιμετωπίσει κάποιος έμπρακτα με σεβασμό αποτελεί αναγκαία συνθήκη για οποιαδήποτε προσπάθεια επανακοινωνικοποίησής του.

Επίσης, βασικό συστατικό στοιχείο της εμπιστοσύνης που πρέπει να αναπτυχθεί μεταξύ των δύο είναι η διαβεβαίωση για την *τήρηση του προσωπικού απορρήτου*. Ειδικά σε μια δομή όπως η ΕΠΑΝΟΔΟΣ, την οποία ο αποφυλακισμένος αντιμετωπίζει με μεγάλη καχυποψία, η διαβεβαίωση αυτή είναι εκ των ων ουκ άνευ.

Επικοινωνία

Η πιο συνειδητή μορφή επικοινωνίας είναι η λεκτική. Η ίδια η γλώσσα όμως, αποτελεί το συνηθέστερο εμπόδιο για την αποτελεσματική επικοινωνία. Ένα από τα πιο δύσκολα προβλήματα που προκύπτουν από τη χρήση της γλώσσας είναι η διαφορετική πρόσληψη και ερμηνεία των λέξεων. Στη γλωσσική επικοινωνία οι λέξεις δηλώνουν ιδέες, γεγονότα και συναισθήματα. Η κατανόηση της σημασίας των λέξεων επηρεάζεται σημαντικά από τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται και επεξεργάζεται τα μηνύματα ο δέκτης. Πολύ σημαντικό λοιπόν είναι για τον εξυπηρετούμενο, ο Σύμβουλος να επεξηγεί το νόημα των λέξεών του ώστε να υπάρχει κοινός κώδικας επικοινωνίας και η συμβουλευτική διαδικασία, οι στόχοι που τίθενται, να έχουν κοινό νόημα και για τους δύο.

Επίσης η μη λεκτική επικοινωνία έχει μεγάλη σημασία στη συμβουλευτική σχέση. Ως μη λεκτική επικοινωνία θεωρείται η διαδικασία εκείνη μέσω της οποίας το άτομο επιδρά στους άλλους χρησιμοποιώντας μη λεκτικά μηνύματα. Τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις που προκαλούνται κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας μεταδίδονται κυρίως μέσω της μη λεκτικής επικοινωνίας, με αποτέλεσμα η τελευταία να παίζει καθοριστικό ρολό στην επιτυχία των διαπροσωπικών σχέσεων. Η τυπικότητα του Συμβούλου σε σχέση με τον χρόνο (αν αργεί ή όχι ο εξυπηρετούμενος στο ραντεβού της Συμβουλευτικής), οι αποστάσεις που κρατά κατά τη διάρκεια της συνομιλίας, το πόσο μακριά ή κοντά στέκεται στον συνομιλητή του, ο τόνος της φωνής του, η ταχύτητα του λόγου του, το γέλιο ή το χασμουρητό, αποτελούν μέρος της μη λεκτικής επικοινωνίας. Η σημασία της μη λεκτικής επικοινωνίας είναι μεγάλη αφού είναι απαραίτητη συμπληρωματική διαδικασία του προφορικού λόγου. Μπορεί να τονίζει με έμφαση τον λόγο, για να γίνει πιο πειστικός, ενθαρρυντικός, κατανοητός ή μπορεί να διαψεύσει τα όσα λέγονται. Πολύ σημαντικό είναι να αναγνωρίζει ο Σύμβουλος αυτά τα εξωλεκτικά σήματα στον Εξυπηρετούμενο, αλλά επίσης να ελέγχει

και ο ίδιος αυτή τη μορφή επικοινωνίας. Η μη λεκτική επικοινωνία παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της σχέσης εμπιστοσύνης. Οι εκφράσεις, οι στάσεις και οι κινήσεις του Συμβούλου, η οπτική επαφή, ο τόνος της φωνής πρέπει να δίνουν το μήνυμα της εμπιστοσύνης, της ενσυναίσθησης και της σιγουριάς. Είναι πολύ σημαντικό, το βασικό μήνυμα στον εξυπηρετούμενο να είναι «βρίσκομαι εδώ για να σας βοηθήσω να βοηθήσετε τον εαυτό σας». Τέλος ιδιαίτερα βασικό είναι η διατήρηση της ψυχραιμίας του επαγγελματία. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει ο Σύμβουλος να αισθάνεται άνεση στο να χρησιμοποιεί το σώμα του ως μέσο έκφρασης, επαφής και επικοινωνίας.

Η Συμβουλευτική σχέση.

Η σχέση συμβούλου – αποφυλακισμένου στην ΕΠΑΝΟΔΟ δεν είναι θεραπευτική παρόλο που η όλη εμπειρία μπορεί για κάποιους από τους εξυπηρετούμενους να περιέχει και τέτοια στοιχεία στη λειτουργία της. Στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ο αποφυλακισμένος χρειάζεται μια τέτοιους είδους υποστήριξη ή αν ο ίδιος σαφώς διατυπώσει τέτοιο αίτημα γίνεται ανάλογη παραπομπή σε θεραπευτική δομή κρατική ή της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στάδια συμβουλευτικής διαδικασίας.

Η παρέμβαση του συμβούλου διακρίνεται σε έξι στάδια 1. την ανάπτυξη της σχέσης, 2. τη συλλογή πληροφοριών, 3. την εκτίμηση της κατάστασης, 4. την κυρίως παρέμβαση, 5. την αξιολόγηση και 6. τη διακοπή/ολοκλήρωση της συνεργασίας.

Τις περισσότερες φορές τα στάδια αυτά δεν είναι απόλυτα διακριτά, αλλά συμπίπτουν ή εναλλάσσονται ανάλογα με τις συνθήκες. Πρόκειται για κυκλική και δυναμική διαδικασία. Η συμβουλευτική διαδικασία θα πρέπει να είναι ένας «χώρος» συναισθηματικής εκφόρτωσης για τον εξυπηρετούμενο. Η διαμόρφωση μιας καλής σχέσης είναι πολύ σημαντική για τη διαδικασία της συμβουλευτικής παρέμβασης. Ο Σύμβουλος δείχνοντας ενσυναίσθηση και κατανόηση, ενθαρρύνει τον

συμβουλευόμενο να εκφράσει τα συναισθήματα άγχους, αγανάκτησης, πικρίας, πόνου, θύμου, φόβου και ανασφάλειας, περιγράφοντας έτσι τις πεποιθήσεις και τις απόψεις του για την κατάσταση που βιώνει.

Εργαλεία της Συμβουλευτικής.

α) *Συνέντευξη - λήψη κοινωνικού ιστορικού.* Πρωταρχικό εργαλείο του συμβούλου στην Επάνοδο είναι η συνέντευξη. Σε αυτήν παρουσιάζεται καταρχάς ο φορέας, γίνεται δηλαδή σαφές στον εξυπηρετούμενο ποιες είναι οι υπηρεσίες που παρέχει η ΕΠΑΝΟΔΟΣ. Στη συνέχεια, ο εξυπηρετούμενος εξηγεί με τη σειρά του τις ανάγκες του, τι ζητά και τι προσδοκά από τον φορέα. Ο σύμβουλος ζητά από τον εξυπηρετούμενο κάποια βασικά προσωπικά στοιχεία προκειμένου να συμπληρώσει το λεγόμενο κοινωνικό ιστορικό. Πιο συγκεκριμένα, αυτό αποτελείται από τα δημογραφικά στοιχεία, τα στοιχεία επικοινωνίας και λίγες πληροφορίες για τη ζωή του μέχρι εκείνη τη στιγμή. Ακολουθώντας, ο εξυπηρετούμενος με την προτροπή του συμβούλου περιγράφει γενικότερα την κατάσταση της ζωής του κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, αλλά και την ψυχολογική του κατάσταση και διάθεση. Τέλος, ο σύμβουλος, μετά την αποχώρηση του εξυπηρετούμενου συμπληρώνει κάποιες γενικές παρατηρήσεις για αυτόν, την εικόνα του κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, στοιχεία μη λεκτικής επικοινωνίας και εμφάνισης, τα συναισθήματά του αν αισθάνθηκε ότι ήταν ειλικρινής ο εξυπηρετούμενος απέναντί του, το ενδεχόμενο εξάρτησης του εξυπηρετούμενου κ.λπ.

β) *Έντυπο καταγραφής ενεργειών.* Στην ΕΠΑΝΟΔΟ για να καταγραφεί η πορεία της συμβουλευτικής σχέσης συμπληρώνεται από τον σύμβουλο ένα έντυπο, το οποίο επισυνάπτεται στο έντυπο του κοινωνικού ιστορικού.

γ) *Ηλεκτρονική βάση δεδομένων.* Στην ΕΠΑΝΟΔΟ λειτουργεί βάση δεδομένων όπου καταχωρούνται όλα τα επικαιροποιημένα κοινωνικά ιστορικά. Η μηχανοργάνωση αυτή δίνει τη δυνατότητα

ευκολότερης και ταχύτερης ανάκλησης του εκάστοτε κοινωνικού ιστορικού και επιτρέπει τη συστηματικότερη και αναλυτικότερη στατιστική επεξεργασία των συλλεγέντων στοιχείων. Έτσι, το έργο του φορέα γίνεται και πολύτιμο εργαλείο για τη δουλειά ερευνητών διαφόρων κλάδων που εμπλέκονται στη μελέτη του πληθυσμού αυτού.

δ) *Πρώτη επαφή.* Η πρώτη επαφή του συμβουλευόμενου με την ΕΠΑΝΟΔΟ μπορεί να γίνει είτε με επίσκεψη του ιδίου του συμβουλευόμενου των γραφείων της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, είτε τηλεφωνικά από τον ίδιο, είτε με τους δύο παραπάνω τρόπους από οικείο πρόσωπο (συνήθως συγγενή του αποφυλακιζόμενου). Αποστολή του συμβούλου στην πρώτη συνάντηση είναι:

- να διευκρινίσει τη φύση του αρχικά διατυπωθέντος ερωτήματος

- να διερευνήσει τυχόν άλλες ανάγκες και αιτήματα

- να διατυπώσει ένα συμβόλαιο συνεργασίας στο οποίο θα περιέχονται οι όροι συνεργασίας, οι εκατέρωθεν προσδοκίες, οι εκατέρωθεν δεσμεύσεις (συνέπεια, ειλικρίνεια, απόρρητο) με τελικό στόχο τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης

- να συντάξει το κοινωνικό ιστορικό.

Έναρξη συνεργασίας

Συμβόλαιο: Όροι συνεργασίας, προσδοκίες εκατέρωθεν, δεσμεύσεις εκατέρωθεν (συνέπεια, ειλικρίνεια, απόρρητο) με τελικό στόχο τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης

Προσωπικό σχέδιο: Πρόκειται για την οργάνωση μιας πορείας ενεργειών και ενός σχετικού χρονοδιαγράμματος.

Παραπομπές: Ανάλογα με τις ανάγκες – αιτήματα (αρχικά διατυπωμένες ή μη από τον ίδιο): ΟΑΕΔ, φορείς απεξάρτησης, ψυχιατρικούς φορείς, κοινωνικές υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νοσοκομείων, Πρόνοια, ΜΚΟ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πορίσματα Έρευνας της ΕΠΑΝΟΔΟΥ για το "προφίλ" των εξυπηρετούμενων σ' αυτήν, στο πλαίσιο του Τομέα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης

Θα πρέπει εν πρώτοις να διευκρινισθεί ότι η επανένταξη αποτελεί μία σύνθετη διαδικασία στην οποία η Συμβουλευτική της Επανένταξης αποτελεί αναγκαία και ικανή συνθήκη. Στη Συμβουλευτική της Επανένταξης και Αποκατάστασης, «εντάσσεται κάθε μορφής βοήθεια που παρέχεται σε άτομα στην προσπάθειά τους να επανενταχθούν στην κοινωνία μετά από κάποια εμπειρία που τα έφερε σε μειονεκτική θέση ή τα περιθωριοποίησε» (Δημητρόπουλος, 1992: 295). Στην ολοκληρωμένη προσπάθεια επανένταξης των πρώην κρατουμένων εντάσσεται και η Σωφρονιστική Συμβουλευτική. Η Σωφρονιστική Συμβουλευτική, διαμέσου της Νομικής Συμβουλευτικής, της Συμβουλευτικής Επανένταξης και της Συμβουλευτικής Προσαρμογής, επιχειρεί, λαμβάνοντας υπόψη και σεβόμενη την προσωπικότητα του κάθε κρατούμενου, τις κατάλληλες εκείνες παρεμβάσεις ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες υποτροπής των κρατουμένων, να έχει η διαδικασία του εγκλεισμού τις λιγότερες δυνατές συνέπειες για τους κρατούμενους και να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή επάνοδος του κρατούμενου μετά την αποφυλάκισή του στο κοινωνικό σύνολο.

Η προσέγγιση που ακολουθεί μπορεί να είναι ατομική με την εξατομικευμένη προσέγγιση, ομαδική, ενώ σε άλλες περιπτώσεις παίρνει τη μορφή της «αλληλοσυμβουλευτικής». Οι λειτουργίες της Συμβουλευτικής που απαιτούνται είναι η ψυχολογική στήριξη, η διευκόλυνση της ένταξης και προσαρμογής στο νέο περιβάλλον, η επανεκπαίδευση, η επανένταξη.

Ο Τομέας συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ στελεχώνεται από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγο, εγκληματολόγο και παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής και συμβουλευτική απασχόλησης, ενώ ιδιαίτερο ρόλο στην προσέγγιση των αποφυλακιζομένων αποτελεί η ενημέρωσή τους για τις υπηρεσίες και το ρόλο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, την ευθύνη του οποίου έχει αναλάβει η υποδοχή στελεχωμένη από έναν υπάλληλο. Το προσωπικό της ΕΠΑΝΟΔΟΥ συνεπικουρούν επιστήμονες κύρους που αποτελούν την επιστημονική ομάδα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και που εποπτεύουν, συντονίζουν και οργανώνουν τις ειδικότερες δράσεις της ΕΠΑΝΟΔΟΥ.⁷

⁷ Σύμφωνα με το αρ. 5 παρ. 5 στον Τομέα της Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ανήκουν, ιδίως, οι ακόλουθες αρμοδιότητες: α) η υποδοχή, ενημέρωση, και παροχή πληροφοριών για τα προγράμματα του φορέα σε κάθε ενδιαφερόμενο, β) η οργάνωση, εκτέλεση και παρακολούθηση: 1) θεραπευτικών προγραμμάτων, 2) προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής στήριξης, και 3) προγραμμάτων προετοιμασίας της απόλυσης των αποφυλακιζομένων κρατουμένων και των ανηλίκων παραβατών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, γ) η ψυχολογική αξιολόγηση των ατόμων που απευθύνονται στον φορέα προκειμένου να ενταχθούν στο κατάλληλο πρόγραμμα συμβουλευτικής, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, Σ.Υ.Υ., επαγγελματικής κατάρτισης και προώθησης στην αγορά εργασίας. Για το σκοπό προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες και εισηγήσεις, δ) η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με σκοπό τη διευκόλυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και την κινητοποίηση των αποφυλακιζομένων ατόμων για επαγγελματική κατάρτιση και προώθησή τους στην αγορά εργασίας, ε) η συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Καταστημάτων Κράτησης, των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων, των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων, των Επιμελητών Ανηλίκων, και των Επιμελητών

Ειδικότερα, στην ΕΠΑΝΟΔΟ το διάστημα Ιουλίου 2008 έως Οκτώβριο 2009 προσήλθαν αυτοπροσώπως 123 αποφυλακιζόμενοι οι οποίοι ζήτησαν κάθε μορφής υποστήριξη⁸, ενώ μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2009 είχαν ζητήσει βοήθεια αυτοπροσώπως 225 αποφυλακισμένοι και τηλεφωνικά 124. Παρατηρείται δηλ. μία ραγδαία αύξηση του αριθμού των αποφυλακισμένων που ζητούν βοήθεια από την ΕΠΑΝΟΔΟ. Στη συνέχεια παρουσιάζονται στοιχεία

Κοινωνικής Αρωγής για συντονισμό ενεργειών σχετικά με τα προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Ψυχοκοινωνικής Στήριξης, Σ.Υ.Υ και προώθησης στην αγορά εργασίας, των αποφυλακιζομένων και των ανήλικων παραβατών, στ) η συνεργασία με κρατικές υπηρεσίες μη κυβερνητικές και εθελοντικές οργανώσεις και ειδικότερα με τις Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακιζομένων, με τις Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης που υλοποιούν προγράμματα στήριξης, φιλοξενίας, οικονομικής ενίσχυσης, νομικής υποστήριξης, παροχής υπηρεσιών υγείας, κλπ. σε αποφυλακιζόμενους και παραβατικούς ανήλικους, ζ) η παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης συζύγων, γονέων και οικογενειών των αποφυλακιζομένων, η) η συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, εκπαίδευσης και κατάρτισης σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του φορέα, θ) η συνεργασία με όλα τα τμήματα του φορέα για την ευαισθητοποίηση των ενδιαφερομένων, του ευρύτερου κοινού και των εργοδοτών, ι) η συνεργασία με όλα τα τμήματα για την επιλογή κατάλληλων προγραμμάτων, την αξιολόγηση και την επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, ια) η υποστήριξη των αποφυλακιζομένων και των ανήλικων παραβατών στην προώθηση στην αγορά εργασίας σε συνεργασία με τον Τομέα Κατάρτισης και τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ και τους εργοδότες και ιβ) η τήρηση αρχείου με στοιχεία της ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασης των αποφυλακιζομένων και ανήλικων παραβατών. Τα στοιχεία αυτά είναι ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η δε συλλογή, επεξεργασία και χρήση τους διέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

⁸ Τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν επεξεργασία των δεδομένων που τηρούνται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Τόσο η δημιουργία του Μητρώου όσο και η επεξεργασία του αλλά και η γραφιστική αναπαράστασή του ανήκουν στον κ. Ιωάννη Φαρσεδάκη, συνεργάτη (σύμβουλο) της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ». Οι σύμβουλοι οι οποίοι εργάστηκαν για τη συλλογή του υλικού είναι: Α. Διακάκη, Π. Σαλίχος, Δ. Τσαουσίδου, Ε. Πέττα, Χ.Τριλίβα. Τη Διεύθυνση της ΕΠΑΝΟΔΟΥ την πρώτη διετία της λειτουργίας της είχε η κ. Π.Τσιλιμιγκάκη.

σχετικά με την παροχή υπηρεσιών στους αποφυλακισμένους χρήστες των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από τα ιστορικά των επωφελούμενων όπως καταγράφονται στη βάση δεδομένων που τηρεί η ΕΠΑΝΟΔΟΣ. Διευκρινίζεται ότι τα στοιχεία των αποφυλακισμένων είναι απόρρητα και κατά την εισαγωγή τους τηρείται αυστηρά η κωδικοποίησή τους.

Πέρα από τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζονται καθημερινά λόγω της ιδιαιτερότητας της ομάδας στην οποία απευθύνεται η ΕΠΑΝΟΔΟΣ, όλοι οι επιστημονικοί της συνεργάτες, προσφέροντας ο καθένας στον τομέα του και σύμφωνα με την ειδικότητά του, ένωσαν τις δυνάμεις τους ώστε να δημιουργηθεί μία βάση δεδομένων από τα στοιχεία των αποφυλακισμένων που έχουν επισκεφθεί τον φορέα.

Αξίζει να υπομνησθεί πως η ΕΠΑΝΟΔΟΣ άρχισε να λειτουργεί και να οργανώνεται κατά τρόπο ουσιαστικό τον Απρίλιο 2008. Οι πρώτοι ενδιαφερόμενοι χτύπησαν την πόρτα της στις αρχές Ιουλίου του ίδιου έτους.

Το υλικό που επεξεργάστηκαν οι συνεργάτες και σύμβουλοι⁹ της ΕΠΑΝΟΔΟΥ αφορά το διάστημα Ιουλίου 2008 Δεκέμβριο 2009.¹⁰ Ο συνολικός καταγεγραμμένος αριθμός εξυπηρετούμενων που επισκέφτηκαν το φορέα, ήταν 349 δηλ. 225 με αυτοπρόσωπη εμφάνιση και 124 τηλεφωνικά. Δυστυχώς δεν συμπεριλαμβάνονται όλες οι τηλεφωνικές επικοινωνίες που υπήρξαν μέχρι σήμερα προς τον φορέα παρά μόνον αυτές των τελευταίων τεσσάρων μηνών και οι οποίες αθροίζονται στις 124.

Για τη σωστή και έγκυρη ανάλυση των δεδομένων που συνελέγησαν επιχειρείται αρχικά η περιγραφή και παρουσίαση της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε, καθώς και μια σύντομη

⁹ Α. Διακάκη, Π. Σαλίχος, Δ. Τσαουσιδου, Ε. Πέττα, Χ. Τριλίβα. Η δημιουργία και επιμέλεια της βάσης ανήκει στον Ιωάννη Φαρσεδάκη ο οποίος επιμελήθηκε και μεγάλο μέρος της παρούσας έκθεσης και ιδιαίτερα τη γραφιστική απεικόνιση αυτής.

¹⁰ Αύγουστος 2009.

αναφορά σε όλα τα στάδιά της. Ακολουθεί η συνοπτική προβολή των εργαλείων και του υλικού που χρησιμοποιήθηκε και, τέλος, παρουσιάζεται η ανάλυση των δεδομένων και η διατύπωση των συμπερασμάτων και προβληματισμών.

I. Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΦΗ. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

Η ομάδα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγο, εγκληματολόγο και νομικό. Ο καθένας με την ειδικότητά του και την αρμοδιότητά του στο πλαίσιο της μεθοδολογίας που στηρίζεται στην εξατομικευμένη πολυπαραγοντική προσέγγιση των αποφυλακισμένων συνεισφέρει και συνεισφέρει ενεργά στο δύσκολο έργο του φορέα.

Οι πρώτοι που εμπλέκονται στην επαφή με τον αποφυλακισμένο είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι ψυχολόγοι. Το πρώτο στάδιο λοιπόν αφορά αυτούς και την πρώτη επαφή που έχουν με τους ενδιαφερόμενους. Αυτή γίνεται είτε μέσω κάποιου ραντεβού, είτε χωρίς. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ είναι ανοιχτή καθημερινά από τις 09:00 έως και τις 15:00 και δέχεται τους ενδιαφερόμενους από τις 10:00 έως τις 14:00.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης με τον ενδιαφερόμενο κρατείται αναλυτικό ιστορικό με πληροφορίες για τον ίδιο, τις ανάγκες του και τα αιτήματά του.¹¹ Μία καρτέλα συμπληρώνεται είτε εκείνη τη στιγμή, - κατά τη διάρκεια της συνάντησης - είτε αμέσως μετά την αποχώρηση του ενδιαφερόμενου, από τις σημειώσεις που έχουν κρατηθεί από τον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό ή/και ψυχολόγο (κάποια περιστατικά χρήζουν την παρουσία και των δύο). Ο διαφορετικός χρόνος συμπλήρωσης αυτής της καρτέλας οφείλεται

¹¹ Για την μεθοδολογία της παροχής των συμβουλευτικών υπηρεσιών θα ακολουθήσει σύντομα ο υπό δημοσίευση «ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ» τον οποίο έχουν συγγράψει οι σύμβουλοι με το συντονισμό του ψυχολόγου, κάτοχου μεταπτυχιακού διπλώματος Π. Σαλίχου.

στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει ο ενδιαφερόμενος αυτή τη διαδικασία (πολλοί εξυπηρετούμενοι είναι επιφυλακτικοί όταν υπάρχει μια τελείως τυποποιημένη επαφή).

Μετά τη συλλογή αυτών των στοιχείων, και μία φορά την εβδομάδα τουλάχιστον, αυτά καταχωρούνται στη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε για την ευκολότερη και λειτουργικότερη χρήση τους. Τα στοιχεία αυτά τυγχάνουν επεξεργασίας, ενημερώνονται και διορθώνονται κάθε φορά που προκύπτει κάτι. Αυτό μπορεί να είναι κάποιο καινούργιο στοιχείο, είτε κάποιο μερικά ή ολικά αναληθές στοιχείο που μετά από διασταύρωση διορθώνεται. Αυτό συμβαίνει, τις περισσότερες φορές, μετά τις ενέργειες του ή των υπευθύνων του κάθε φακέλου, συνηθέστερα δε, μετά από επικοινωνία με άλλους φορείς ή υπηρεσίες, μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Βέβαια τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να ελεγχθούν πλήρως, λόγω της προστασίας που χαίρουν ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Γι' αυτό όμως θα γίνει αναφορά στο τελευταίο κεφάλαιο.

II. Η ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.

Θα ήταν πολύ δύσκολο στην παρούσα φάση και σίγουρα σχεδόν ακατόρθωτο στο μέλλον, να υπάρξει αξιοποίηση οποιωνδήποτε στοιχείων χωρίς την ύπαρξη μιας βάσης δεδομένων. Για τον λόγο αυτό μετά από εισήγηση του Προέδρου της ΕΠΑΝΟΔΟΥ καθ. Εγκληματολογίας και Σωφρονιστικής της Νομικής Αθηνών, κ. Ν. Κουράκη το Δ.Σ ενέκρινε τη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, προσαρμοσμένης στις ανάγκες του φορέα.

Το σκεπτικό ήταν να υπάρχει μια πρακτικότερη και ευκολότερη χρήση του αρχείου της ΕΠΑΝΟΔΟΥ από τους συνεργάτες της, και συνάμα να επιτευχθεί η αξιοποίηση των δεδομένων τόσο για την καλύτερη και ευρυθμότερη λειτουργία των τομέων του φορέα, όσο και για τη διερεύνηση και αποτύπωση τυχόν δυσλειτουργιών ή

προβλημάτων του τρόπου και της διαδικασίας της επανένταξης, όπως αυτή προβλέπεται και εφαρμόζεται από την ΕΠΑΝΟΔΟ.

Επιπλέον η επιστημονική ανάλυση των δεδομένων θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί και για ερευνητικούς σκοπούς, ώστε να βοηθηθούν οι επιστήμονες ερευνητές στη συναγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Επίσης, τα δεδομένα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την εκπόνηση εκθέσεων που με τη σειρά τους θα αξιοποιηθούν από άλλους φορείς και οργανισμούς με τους οποίους συνεργάζεται η ΕΠΑΝΟΔΟΣ τόσο σε εθνικό, όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο (αξίζει να σημειωθεί η συμμετοχή της ΕΠΑΝΟΔΟΥ στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα EX-O-COP).

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κρίνεται σκόπιμο, λοιπόν, στο σημείο αυτό, να γίνει μια περιγραφή και μια συστηματικότερη παρουσίαση του εργαλείου που δημιουργήθηκε και χρησιμοποιείται για την διευκόλυνση του έργου των συνεργατών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, καθώς και για τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης. Εμπνευστής και δημιουργός αυτής της βάσης, η οποία αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τον σχεδιασμό πολιτικών στον χώρο της μετασφρονιστικής μέριμνας, είναι ο κ. Ιωάννης Φαρσεδάκης, εγκληματολόγος και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στη νομική πληροφορική.

Ακολουθούν οι απεικονίσεις των καρτελών εισαγωγής και καταγραφής των στοιχείων που συμπληρώνονται από τους αρμόδιους συνεργάτες μετά την ή τις επαφές και συναντήσεις με τους ενδιαφερόμενους. Σε αυτές έγινε προσπάθεια για την αναλυτικότερη και ταυτόχρονα πληρέστερη δυνατή εισαγωγή των στοιχείων που κρίθηκαν απαραίτητα κατά τη διάρκεια της σύλληψης της δομής της βάσης.

Αν και όλοι οι συνεργάτες είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη

φιλικότητα προς τον χρήστη αυτής της βάσης κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της δημιουργίας της. Επίσης, μετά το πρώτο διάστημα λειτουργίας της, προέκυψε η ανάγκη για κάποιες μικροαλλαγές και προσαρμογές. Για παράδειγμα εμπλουτίστηκε με κάποια καινούργια πεδία, ενώ κάποια άλλα υπάρχοντα, για λόγους πρακτικότητας, διασπάστηκαν σε περισσότερα, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα μιας αναλυτικότερης και πληρέστερης εικόνας του κάθε περιστατικού.

Οι απεικονίσεις που ακολουθούν δεν αφορούν περιστατικά αλλά φανταστικά πρόσωπα. Αυτό έγινε για λόγους δεοντολογικούς και για την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Σκοπός άλλωστε είναι η παρουσίαση του εργαλείου, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, και όχι η προβολή των προσωπικών δεδομένων που αυτό περιλαμβάνει.

The screenshot shows the MasterTable application window. The title bar reads "MasterTable". The interface includes a menu bar with options: "Γενικά", "Κυρίως στοιχεία", "Επικοινωνία", "Γνώσεις / Ικανότητες", "Κατάσταση υγείας", "Ιστορικό", "Ποινικό ιστορικό", and "Αντίγραφο δημοσίων εγγράφων". The main area is divided into several sections:

- Προσωπικά στοιχεία:** Includes fields for "Ημερομηνία Καταχώρησης" (08/2009), "Επώνυμο" (ΚΑΛΛΑΙΤΖΗΣ), "Όνομα" (ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ), "Φύλο" (Ανδρας), "Επιβλέπων/ουσα" (Διακόκη), and "Παραπέμφθηκε / Έμειβε από".
- Αιτήματα:** A text area for "Στέγη - οικονομική ενίσχυση- Νομική υποστήριξη".
- Ανάγκες:** A text area for "Στέγη - οικονομική ενίσχυση-ένταξη σε πρόγραμμα απεξάρτησης- βοήθεια για έκδοση ασπ. ταυτότητας κ επανό-λήψη επιδόματος Πρόνοιας".
- Γενικές Παρατηρήσεις:** A large text area containing notes such as "Μένει προσωρινά σε φάλο του αλλά πρέπει να φύγει. Δήλωσ ότι είναι καθαρός από ναρκ. ουσίες εδώ κ 8 μήνες. Έχει χάσει ασπ. ταυτότητα κ φοβάται να εκδοσει νέα μήπως τον συλλάβουν διότι εκκρεμούν άλλες 3 αποφάσεις εκ βόρος του. Στο παρελθόν έπαιρνε επιδόμα".

At the bottom, there is a "Follow up" section with a dropdown menu set to "σε 1 χρόνο". The status bar at the very bottom indicates "Record: 61 of 123".

MasterTable

Γενικά | Κυρίως στοιχεία | Επικοινωνία | Γνώσεις / Ικανότητες | Κατάσταση υγείας | Ιστορικό | Ποινικό ιστορικό | Αντίγραφα δημοσίων εγγράφων

Ημερομηνία Καταχώρησης: 30/4/2008

Επώνυμο: ΣΚΕΝΤΖΟΣ

Όνομα: ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Φύλο: Άνδρας

Επιβλέπων/ουσα: Μαρκόκη

Επιβλέπων/ουσα: Σαλός

Επιβλέπων/ουσα:

Παραπέμφθηκε / Έμειθε από:

Αιτήματα
Εύρεση εργασίας - Ψυχοκοινωνική υποστήριξη

Ανάγκες
Ψυχοκοινωνική στήριξη για απεξάρτηση από ναρκωτικά και συμβουλευτική υποστήριξη για τα ζεσπάματα βίας που έχει.

Γενικές Παρατηρήσεις
Αστέγος για 11 χρόνια, μένει με την συντροφιά του και το παιδί τους εδώ και ένα μήνα. Ξανάρχισε το σχολείο και τελειώνει το γυμνάσιο. Παραδέχτηκε ότι παραινομα για να βρει χρήματα, και ενθαρρυνθηκε να βγάλει κάρτα ανεργίας. Πρόβλημα στη συζυγική σχέση.

(Δεύτερη σύζυγος - η πρώτη δεν τον αφήνει να δει το παιδί τους, φοβάται το ίδιο ενδεχόμενο κ με τη δεύτερη, την απειλεί ότι θα ασκήσει βία). Διέπυωσε την ανάγκη ψυχολογικής υποστήριξης. Παραπέμφθηκε στο ΓΕΑΜΟ, δεδομένου ότι είναι και χρήστης ντοκίναρης.

Follow up: σε 1 χρόνο

Record: 14 of 123

Στις πρώτες αυτές απεικονίσεις, συναντάμε αρχικά την «Ημερομηνία Καταχώρησης». Αυτή αντιστοιχεί στην ημερομηνία που ο/η ενδιαφερόμενος/η ήρθε σε επαφή με τον φορέα, και όχι με την ημερομηνία που έγινε η ηλεκτρονική καταχώρηση του περιστατικού. Ακολουθούν τα «Επώνυμο», «Όνομα» και «Φύλο» του ατόμου, και στη συνέχεια διακρίνουμε τρία (3) πεδία με τίτλο «Επιβλέπων/ουσα». Αυτά τα τρία αφορούν τους συνεργάτες που έχουν ασχοληθεί με το περιστατικό.¹² Ανάλογα με τη φύση του περιστατικού μπορεί να κριθεί απαραίτητη η εμπλοκή παραπάνω του ενός/μιας συνεργάτη/τιδος, π.χ. εάν, για παράδειγμα, κριθεί απαραίτητη η νομική συνδρομή του φορέα μας στη συγκεκριμένη περίπτωση. Τα δύο (2) επόμενα πεδία αφορούν: Το πρώτο, στα αιτήματα, όπως αυτά εκφράζονται και κατανοούνται από τους/τις επιβλέποντες. Το δεύτερο αφορά στις άμεσες ανάγκες του περιστατικού, όπως αυτές διαπιστώνονται και γίνονται αντιληπτές και πάλι από τους υπευθύνους του φακέλου. Τέλος, εκτός από το πεδίο «follow up» το οποίο δίνει την πληροφορία για το πότε θα ξαναυπάρξει επικοινωνία με τον/την ενδιαφερόμενο/η για την παρακολούθηση του φακέλου, υπάρχει το πεδίο «Γενικές Παρατηρήσεις» όπου αναγράφονται και αποτυπώνονται οι

¹² Τα ονοματεπώνυμα εδώ είναι φανταστικά. Δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα για τους ίδιους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω.

πληροφορίες εκείνες που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόηση του περιστατικού χωρίς να χρειαστεί λεπτομερής αναδρομή σε όλο τον φάκελο. Αποτελεί ουσιαστικά μια τηλεγραφική περίληψη του όλου περιστατικού, διευκολύνοντας ουσιαστικά την δουλειά των εμπλεκομένων σε αυτό.

Στις δύο επόμενες καρτέλες διακρίνουμε τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία του ατόμου: «Ηλικία», «Ημερομηνία Γέννησης», «Οικογενειακή Κατάσταση», «Παιδιά»¹³, «Υψηκοότητα», «Αριθμός Ταυτότητας / Διαβατηρίου», «Ιθαγένεια» και «Έγγραφα»¹⁴. Στη δεξιά μεριά της καρτέλας έχει ενσωματωθεί ένας πίνακας, στον οποίο αναγράφονται στοιχεία για τα παιδιά του ατόμου εάν υπάρχουν, όπως «Φύλο», «Ηλικία», «Όνομα» και κάποια «Σχόλια».

The screenshot shows the 'MasterTable' application window. The 'Κυρίως στοιχεία' (Main Data) tab is active. The form contains the following fields:

- Ηλικία: 35
- Ημερομηνία Γέννησης: [empty]
- Οικογενειακή Κατάσταση: Διαζευγμένος
- Παιδιά: 2
- Εθνικότητα: Ελληνική
- Αριθμός Ταυτότητας / Διαβατηρίου: [empty]
- Ιθαγένεια: Ελληνική
- Έγγραφα: Ναι

To the right, a table displays children's data:

	Φύλο	Ηλικία	Όνομα	Σχόλια
♂	Κορίτσι	17 χρονων		μενει με μητερα δεν την βλεπει λογω περ. μετρων
♀	Κορίτσι	2 μηνων		μενει με μητερα και πατερα
*		0		

Record: 14 of 123

¹³ Αυτό το πεδίο αναφέρεται στον αριθμό των παιδιών.

¹⁴ Αυτό το πεδίο δηλώνει εάν ο/η ενδιαφερόμενος/η παρουσίασε κάποια έγγραφα κατά τη διάρκεια των επισκέψεων του στην ΕΠΑΝΟΔΟ.

MasterTable

Γενικά | **Κυρίως στοιχεία** | **Επικοινωνία** | Γνώσεις / Ικανότητες | Κατάσταση υγείας | Ιστορικό | Παινικό ιστορικό | Αντίγραφα δημοσίων εγγράφων

Ηλικία: 38
 Ημερομηνία Γέννησης: 1947
 Οικογενειακή Κατάσταση: Διαζευγμένος
 Παιδιά: 1
 Εθνικότητα: Ελληνική
 Αριθμός Ταυτότητας / Διαβατηρίου:
 Ιθαγένεια: Ελληνική
 Εγγράφα: Ναι

Φύλο	Ηλικία	Όνομα	Σχόλια
Αγόρι	38		Δεν έχουν επικοινωνία
*	0		

Record: 1 of 1

Record: 66 of 123

Η παρακάτω καρτέλα, είναι αυτή της «Επικοινωνίας». Σε αυτήν καταγράφονται όλα τα στοιχεία που προσκομίζονται από τον/την ενδιαφερόμενο/η σχετικά με τη διεύθυνση κατοικίας η διαμονής του/της, καθώς και κάποια τηλέφωνα επικοινωνίας. Αυτά μπορεί να είναι τα προσωπικά του/της ή κάποιων συγγενών ή και φίλων του/της.

MasterTable

Γενικά | Κυρίως στοιχεία | Επικοινωνία | **Γνώσεις / Ικανότητες** | Κατάσταση υγείας | Ιστορικό | Παινικό ιστορικό | Αντίγραφα δημοσίων εγγράφων

Διεύθυνση Κατοικίας
 Κρέοντος 74-76 Κολωνός Αττικής (αποφυλακαστήριο) - Άστεγος την παρούσα περίοδο

Τηλέφωνο
 Κινητό Τηλέφωνο: 6948-644460

Διεύθυνση Διαμονής
 (νέα) Τριανταφυλλοπούλου 28, Κολωνός

Κινητό Τηλέφωνο: 6948-337499

Διεύθυνση Συγγενή / Φίλου
 (Φιλοξενείται περιστασιακά από φίλους)

Τηλέφωνο Συγγενή / Φίλου
 Κινητό Τηλέφωνο Συγγενή / Φίλου

Record: 66 of 123

«Γνώσεις / Ικανότητες» ονομάστηκε η παρακάτω καρτέλα. Σε αυτήν

MasterTable

Γενικά | Κύριως στοιχεία | Επικοινωνία | **Γνώσεις / Ικανότητες** | Κατάσταση υγείας | Ιστορικό | Ποινικό ιστορικό | Αντίγραφο δημοσίων εγγράφων

Κατάσταση:

Επίπεδο Σπουδών:

Πρόσθετες Ικανότητες / Γνώσεις:

Ενδιαφέροντα:

Επαγγελματικές Ικανότητες / Γνώσεις
Πριν τον εγκλεισμό:

Επαγγελματικές Ικανότητες / Γνώσεις
Μετά τον εγκλεισμό:

Επαγγελματική Κατάρτιση:

Αντικείμενο Επαγγελματικής Κατάρτισης:

Περίοδος	Εργοδότης	Αντικείμενο / Θέση
	(Γερμανία)	μηχ/κος αυτίων
	(Γερμανία)	οικοδόμος
	BOSCH(Γερμανία)	ηλ/γος εγκ/σεων
	(Γερμανία)	εστιατόριο

Record: 14 of 123

εμπεριέχονται όλα τα στοιχεία εκείνα που αφορούν στο μορφωτικό επίπεδο του/της αποφυλακισμένου/ης, την επαγγελματική του/της κατάρτιση, πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της κράτησης, τα ενδιαφέροντα και τις διάφορες ικανότητες/δεξιότητες που μπορεί να έχει, καθώς και η προϋπηρεσία που έχει.

Η επόμενη καρτέλα αφορά στην «Κατάσταση υγείας» των ατόμων. Αρχικά υπάρχει μια πρώτη εκτίμηση της κατάστασης της υγείας του/της αποφυλακισμένου/ης από τους συνεργάτες, ακολουθούμενη από μια περιγραφή τυχόν προβλημάτων υγείας – πάντα σε γενικό επίπεδο – και κάποιας ενδεχόμενης αναπηρίας. Έπεται ένας πίνακας, ο οποίος συμπληρώνεται με τα ιατρικά συμβάντα που περιέρχονται στην αντίληψη των υπευθύνων του φακέλου, είτε μετά από αναφορά τους από τα ίδια τα άτομα, είτε από προσωπική γνώση λόγω, παραδείγματος χάριν, κάποιας παραπομπής σε κάποιον άλλο αρμόδιο φορέα και αντίστοιχης ενημέρωσης από αυτόν.

MasterTable

Γενικά | Κυρίως στοιχεία | Επικοινωνία | Γνώσεις / Ικανότητες | Κατάσταση Υγείας | Ιστορικό | Ποινικό ιστορικό | Αντίγραφο δημοσίων εγγράφων

Κατάσταση Υγείας: Κακή
 Προβλήματα Υγείας: Παθολογικό πρόβλημα
 Προβλήματα Υγείας:
 Προβλήματα Υγείας:
 Αναπηρία:
 Αναπηρία:

Ιατρικό ιστορικό

Ημερομηνία	Συμβάν	Σχόλια / Παρατηρήσεις
3 /2 /2009	Νοσηλεία	Προβλήματα που παρουσιάζε στα πόδια και check up
13/2 /2009	Πήρε εξιτήριο από την κλινική.	Προβλήματα στο κυκλοφορικό και προστάτης
23/2 /2009	Αναγκη δωρεάν ιατροφαρμακευτικής αγωγής	Σοβαρό πρόβλημα με τα πόδια του. Στην πρώτη επίσκεψη στον γιατρό έγινε λάθος διάγνωση
*		

Record: 3 of 3

Record: 40 of 123

Ίσως η επόμενη καρτέλα να αποτελεί το καλύτερο βοήθημα για τους συνεργάτες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ των οποίων η βασική αρμοδιότητα είναι η συμβουλευτική. Πρόκειται για την καρτέλα στην οποία καταγράφονται όλες οι κινήσεις που έγιναν από τον/την ενδιαφερόμενο/η και τους συνεργάτες για τον/την ενδιαφερόμενο/η. Τον πίνακα «Ιστορικό» αποτελούν δύο (2) πεδία σε κάθε καταχώρηση. Το πρώτο αναφέρει το συμβάν (π.χ. επίσκεψη, τηλεφωνική επικοινωνία, κλπ) που έγινε και το δεύτερο περιγράφει λεπτομερέστερα τις ενέργειες που έγιναν κατά τη διάρκεια ή και μετά το συμβάν.

Η τελευταία εμφανιζόμενη καρτέλα, αποτελείται από έναν πίνακα με πληροφορίες για το ποινικό ιστορικό του αποφυλακισμένου. Αναφέρονται δηλαδή ημερομηνίες, αξιόποινες πράξεις, ποινές και καταστήματα κράτησης. Σκοπός της δημιουργίας αυτής της καρτέλας, αρχικά και κυρίως, είναι η χρήση των πληροφοριών από το τμήμα επαγγελματικής αποκατάστασης και προώθησης στην εργασία της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, και δευτερευόντως για επιστημονικούς ερευνητικούς λόγους.

Ημερομηνία	Αδίκημα	Ποινή	Συμφωνητικό κατάσταση απόλυσης
13/4/2005	Παρανομη εισοδα στην Ελλάδα	10 μηνες 1500 ευρο (17/2/06)	Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού
5/2/2007	Ναρκωτικά και παρανομη εισοδα στη χωρα	6 χρονια 3 μηνες (17/9/2008) & Απέλαση	Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού
17/9/2008	Οφειλη Δικαστικων εξοδων	56 μερες (12/11/2008) & Αναστολή απέλασης	Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού

Στη βάση της ΕΠΑΝΟΔΟΥ υπάρχει μια ακόμη καρτέλα η οποία είναι έτοιμη, προκειμένου να συγκεντρώνονται σε αυτήν όλα τα διαθέσιμα και σχετικά με την κάθε περίπτωση έγγραφα σε ψηφιοποιημένη μορφή. Προς το παρόν αυτό το τμήμα της βάσης είναι ανενεργό.

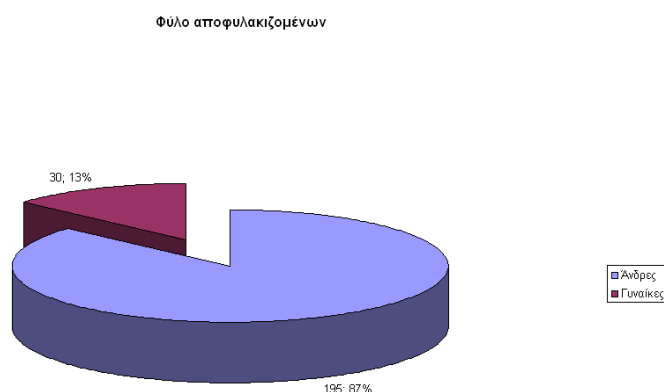
III. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.

Αυτό το κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν μέχρι σήμερα από την ηλεκτρονική βάση της ΕΠΑΝΟΔΟΥ.

Όπως, ήδη, είδαμε, χάρις στη βάση δεδομένων, υπάρχουν πολλά στοιχεία, δημογραφικά, προσωπικά, νομικά αλλά και γενικά. Αρχικά θα γίνει αναφορά και αναλυτική παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων (φύλο, υπηκοότητα, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση), έπειτα θα ακολουθήσει αυτή των προσωπικών στοιχείων (επίπεδο σπουδών, κατάσταση υγείας, προβλήματα υγείας) και των νομικών στοιχείων (έγγραφα, ποινικά αδικήματα) ακολουθούμενη από μια σύντομη αναδρομή των αιτημάτων και τέλος θα παρουσιαστούν τα στοιχεία που υπάρχουν σχετικά με τις υπόλοιπες παροχές της ΕΠΑΝΟΔΟΥ (προσωρινή στέγαση, παροχή εισιτηρίων κτλ.).

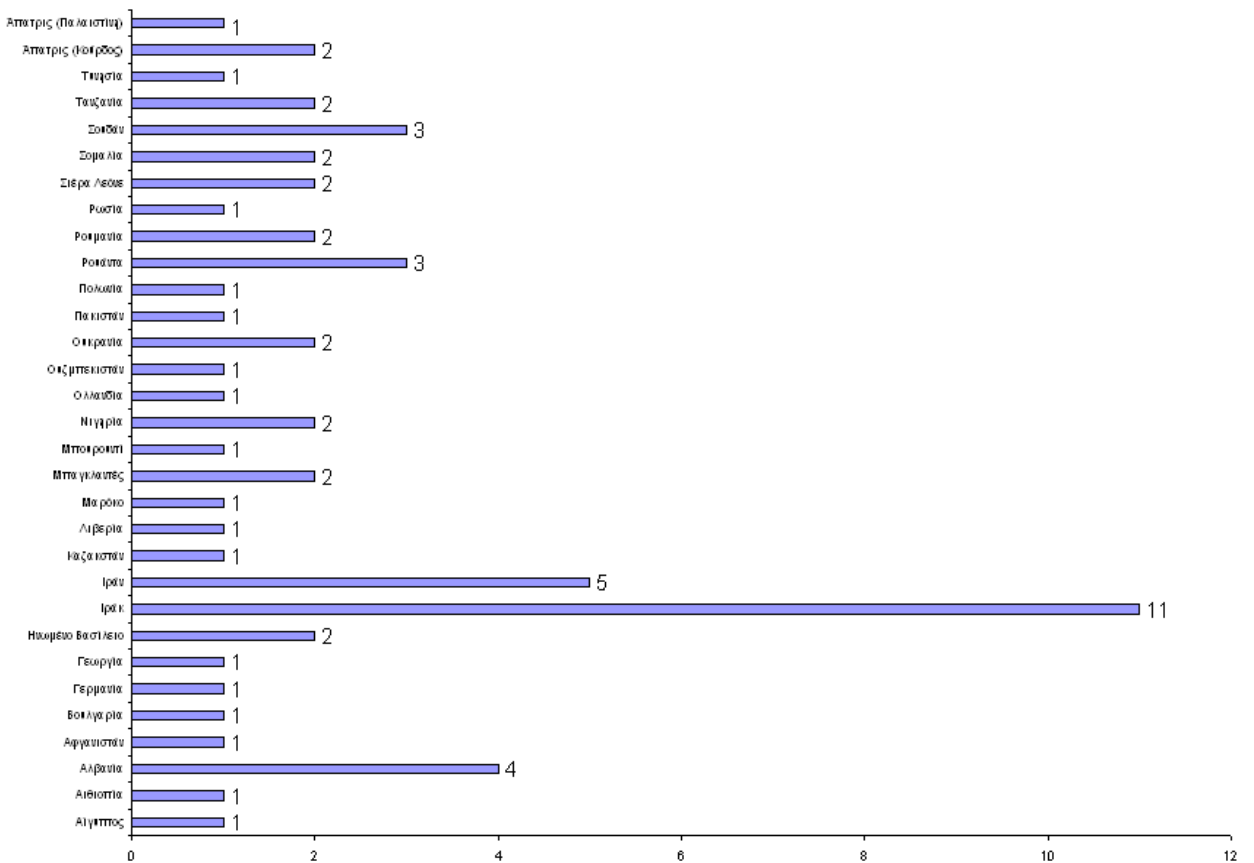
1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο γράφημα που ακολουθεί φαίνεται καθαρά πως η πλειονότητα των εξυπηρετηθέντων είναι άνδρες σε ποσοστό 87%, έναντι 13% για τις γυναίκες. Αυτό το ποσοστό εξηγείται από τον κατά πολύ μικρότερο αριθμό κρατούμενων γυναικών. Ο γυναικείος πληθυσμός αποτελεί το 5% περίπου του συνολικού πληθυσμού των καταστημάτων κράτησης.

ΓΡΑΦΗΜΑ Ι

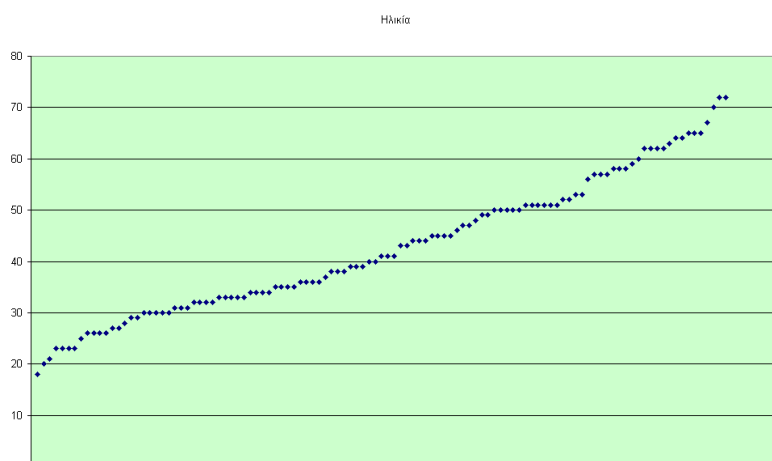
Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζονται οι υπηκοότητες και οι χώρες προέλευσης εκείνων που ενδιαφέρθηκαν και προσήλθαν στην ΕΠΑΝΟΔΟ μετά την αποφυλάκισή τους. Όπως είναι λογικό, οι περισσότεροι είναι Έλληνες και προέρχονται από την Ελλάδα - εκτός από έξι (6) οι οποίοι είναι Έλληνες ομογενείς (όπως αυτό φαίνεται από το μεθεπόμενο γράφημα) - σε ποσοστό 71%. Το υπόλοιπο 29% αποτελείται από 20 Αφρικανούς, 6 από Ρωσία και χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, 20 από την ευρύτερη περιοχή της Ασίας, 5 Δυτικοευρωπαίους και 7 Βαλκάνιους.

ΓΡΑΦΗΜΑ IV

Ηλικιακά, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον το γεγονός ότι έχουν προσέλθει στην ΕΠΑΝΟΔΟ άτομα όλων των ηλικιών, από 18 έως και 72 ετών.

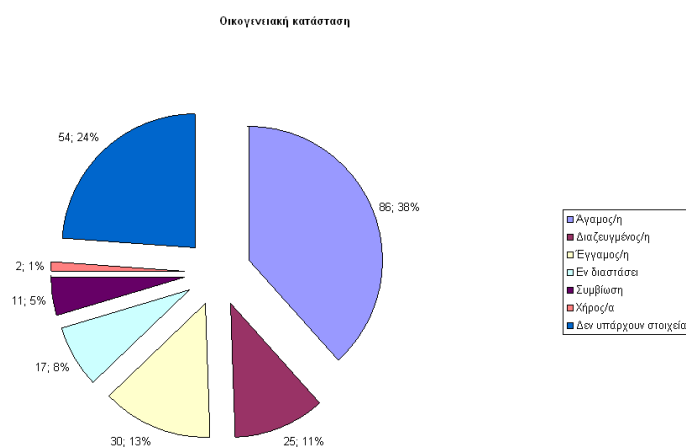
Οι περισσότεροι, σε ποσοστό της τάξης του 57% ήταν μεταξύ 30 και 55 ετών δηλ. σε μία παραγωγική, πλέον, ηλικία με ανάγκες επιμόρφωσης και εργασιακής απασχόλησης.

ΓΡΑΦΗΜΑ V

Όπως φαίνεται και από το παραπάνω γράφημα, υπάρχει παρουσία και των άλλων ηλικιών (18-29 και 56-72), όμως, σε περιορισμένη κλίμακα.

Άλλο σημαντικό στοιχείο για την ΕΠΑΝΟΔΟ είναι η οικογενειακή κατάσταση των αποφυλακισμένων. Όπως φαίνεται και από το γράφημα που ακολουθεί, η συντριπτική πλειονότητα δηλώνουν «Άγαμοι» (38%).

ΓΡΑΦΗΜΑ VI

Γύρω στο 19% είναι «Διαζευγμένοι» και «Εν διαστάσει». «Σε συμβίωση» βρίσκεται ένα 5% και 1% είναι «Χήρος/α». Τέλος, το 13% όσων αποφυλακισμένων επισκέφθηκαν την ΕΠΑΝΟΔΟ δηλώνουν «Έγγαμοι», ενώ για το υπόλοιπο 24% «Δεν υπάρχουν στοιχεία»¹⁵.

2. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

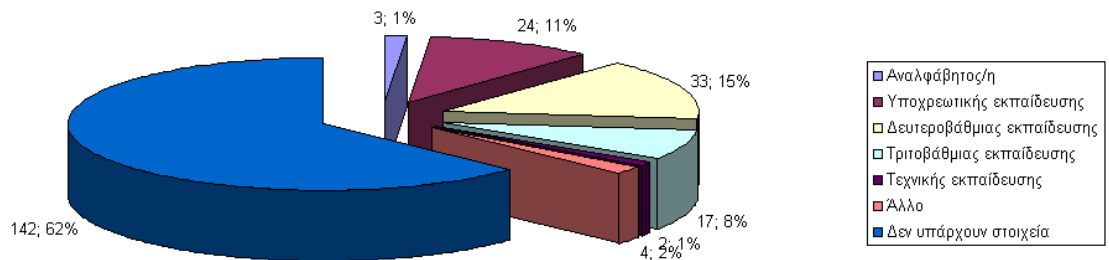
A. Μορφωτικό επίπεδο

¹⁵ Πολλοί από τους εξυπηρετούμενους δεν επιθυμούν να αναφέρονται στην οικογενειακή τους κατάσταση.

Ο Τομέας της προώθησης στην εργασία της ΕΠΑΝΟΔΟΥ ήταν αυτός που εισηγήθηκε τη συλλογή και την καταγραφή των στοιχείων που βλέπουμε στο παρακάτω γράφημα, δηλαδή αυτών που αφορούν στο μορφωτικό επίπεδο του αποφυλακισμένου. Τα στοιχεία αυτά είναι βασικότατα για τον τομέα, διότι τον βοηθούν στη σύνταξη του φακέλου του κάθε ενδιαφερόμενου, και εξυπηρετούν προκειμένου να ενημερωθούν καλύτερα οι εν δυνάμει εργοδότες. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι έχει σχεδιαστεί μία στοχευμένη προσπάθεια οργάνωσης υπηρεσιών συμβουλευτικής για την απασχόληση ενώ επιχειρείται η οργάνωση Τράπεζας Εργοδοτών με επιχειρήσεις οι οποίες θέλουν να απασχολήσουν όσους αποφυλακισμένους έχουν παρακολουθήσει τη Συμβουλευτική της απασχόλησης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Γι αυτό έχουν αποσταλεί σε μία πρώτη φάση 100 επιστολές σε επιχειρήσεις υψηλής κεφαλαιοποίησης οι οποίες καλούνται να εγγραφούν στην Τράπεζα εργοδοτών.

Δυστυχώς έως το προηγούμενο διάστημα και μέχρι τον σχεδιασμό της Συμβουλευτικής της Απασχόλησης η πληροφορία δεν περιλαμβανόταν στο ιστορικό των αποφυλακισμένων, γι' αυτό και δεν υπάρχουν στοιχεία για ένα μεγάλο μέρος των αποφυλακισμένων που εξυπηρετήθηκαν από την ΕΠΑΝΟΔΟ κατά το προαναφερόμενο διάστημα. Σήμερα επιχειρείται να συμπληρωθούν αυτά τα στοιχεία και όσα άλλα παρουσίασαν την ίδια δυσκολία.

Μορφωτικό επίπεδο

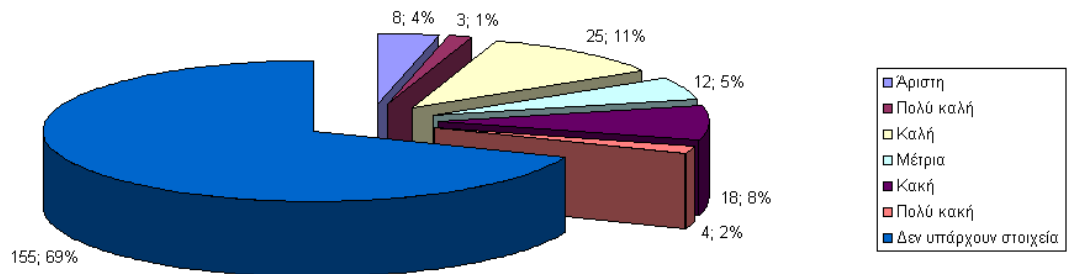

ΓΡΑΦΗΜΑ VII

Β. Υγεία

Η συλλογή των στοιχείων που ακολουθούν γίνεται μετά από αίτημα, τόσο των συμβούλων που ασχολούνται με τη συμβουλευτική της απασχόλησης και την προώθηση στην εργασία όσο και των συμβούλων που παρέχουν ψυχοκοινωνική στήριξη. Στο πρώτο εκ των τριών γραφημάτων που ακολουθούν και αφορούν την υγεία του εξυπηρετούμενου διακρίνεται μια πρώτη γενική εκτίμηση της κατάστασης της υγείας του/της αποφυλακιζομένου/ης που γίνεται από τους συνεργάτες κατά τη διάρκεια της συνάντησης με αυτόν/ην. Και αυτή η πληροφορία έχει σημαντικές ελλείψεις για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, αν και γίνονται προσπάθειες για την ενημέρωση και συμπλήρωση της βάσης δεδομένων.

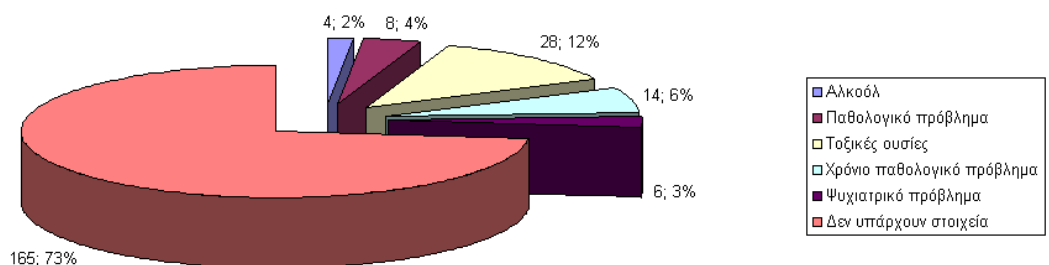
Κατάσταση υγείας

ΓΡΑΦΗΜΑ VIII

Το επόμενο γράφημα αφορά κυρίως κάποια προβλήματα που δηλώνονται ή γίνονται παραδεκτά από τον επωφελούμενο κατά τη διάρκεια της συνάντησης με τους αρμόδιους συνεργάτες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Και εδώ διακρίνονται κάποια κενά λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα που έχουν τέτοιου είδους πληροφορίες. Πέρα, δηλαδή, από κάποια εμφανή προβλήματα, δύσκολα γίνεται αναφορά από τους εξυπηρετούμενους σε αυτά.

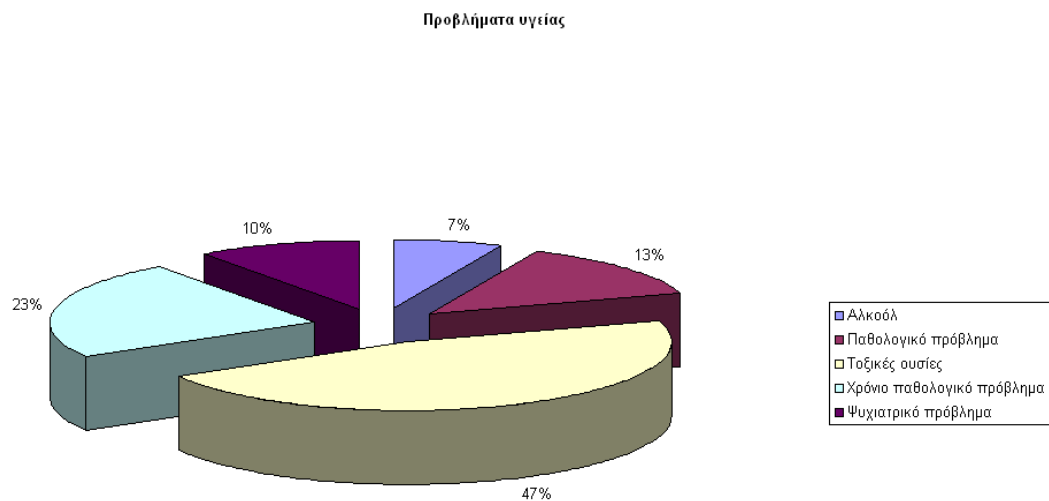
Προβλήματα υγείας

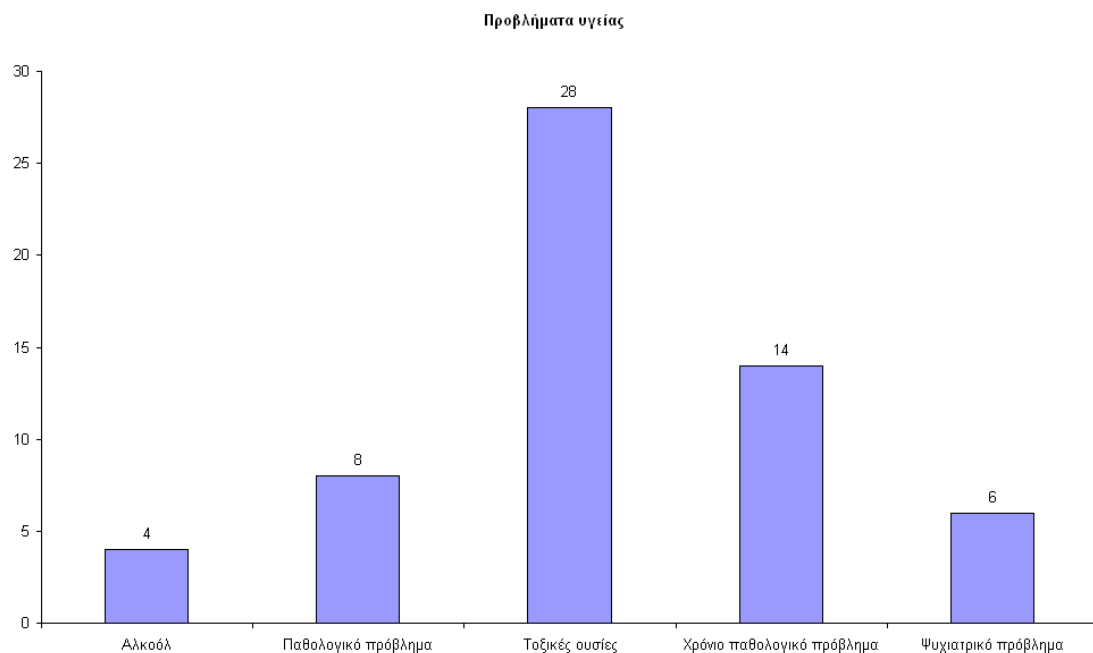
ΓΡΑΦΗΜΑ IX

Υπάρχει πάντα φόβος στιγματισμού και περιθωριοποίησης, ειδικά για προβλήματα που έχουν σχέση με διάφορες εξαρτήσεις (αλκοόλ, τοξικές ουσίες κλπ.).

Για τα περιστατικά όπου υπάρχουν στοιχεία, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο γράφημα, το οποίο συμπληρώνει τα τρία που σχετίζονται με την υγεία του/της αποφυλακιζόμενου/ης, οι τοξικές ουσίες (ναρκωτικά) είναι εκείνες που επανέρχονται σε ποσοστό 47%.

ΓΡΑΦΗΜΑ Χ

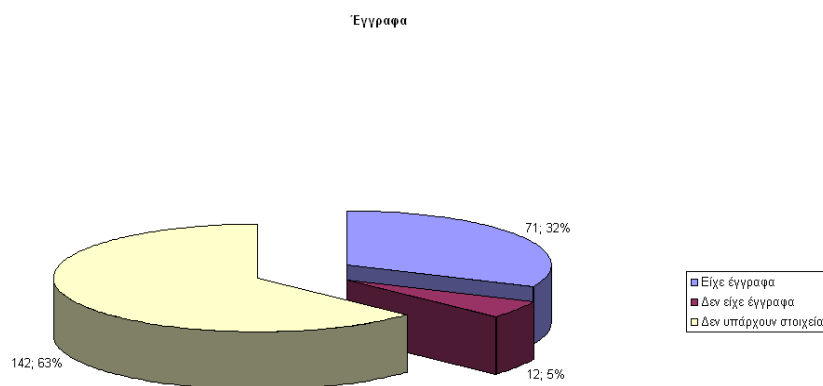
ΓΡΑΦΗΜΑ ΧΙ

3. ΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα γραφήματα που ακολουθούν σε αυτή την ενότητα της έκθεσης έχουν να κάνουν με στοιχεία του αποφυλακισμένου που αφορούν στα νομικά του προβλήματα και απασχολούν ιδιαίτερα τον Τομέα νομικής υποστήριξης της ΕΠΑΝΟΔΟΥ αλλά και τον Τομέα προώθησης στην εργασία του φορέα.

A. Έγγραφα

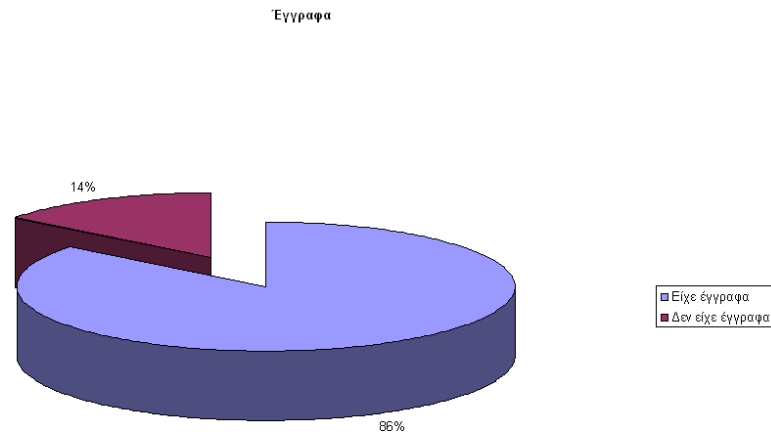
Στο πρώτο γράφημα διακρίνουμε το πόσοι από τους εξυπηρετούμενους δήλωσαν πως έχουν κάποιο δημόσιο έγγραφο. Παρατηρείται ότι ένα μεγάλο ποσοστό των αποφυλακισμένων (5%+63%) δήλωσαν είτε ότι δεν είχαν έγγραφα, είτε απέφυγαν να δώσουν καθαρή απάντηση. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί αφενός στον δισταγμό που δείχνουν οι περισσότεροι εξυπηρετούμενοι στην πρώτη τους συνάντηση, αφετέρου στην επιφυλακτικότητα που κρατούν για την έκφραση των αιτημάτων αλλά και την οποιαδήποτε αναφορά σε προσωπικά στοιχεία. Έχοντας τα παραπάνω υπόψη μας, το υψηλό ποσοστό (68%) δικαιολογείται αφενός από τους πολλούς αλλοδαπούς χρήστες της ΕΠΑΝΟΔΟΥ,¹⁶ αφετέρου και από αρκετές ελλείψεις στην καταγραφή.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΧΙΙ

¹⁶ Περίπου 31%

Το επόμενο γράφημα αναφέρεται μόνο σε όσους δήλωσαν καθαρά κατοχή ή μη δημοσίων εγγράφων. Από αυτούς φαίνεται πως μόνο το 1/7 περίπου «Δεν είχε έγγραφα».

ΓΡΑΦΗΜΑ ΧΙΙΙ

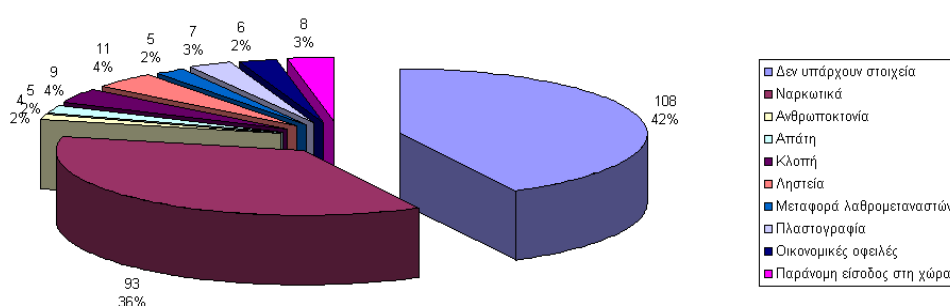
Β. Αξιόποινες πράξεις / Ποινικά αδικήματα

Τα τρία τελευταία γραφήματα αναφέρονται στις αξιόποινες πράξεις για τις οποίες καταδικάστηκαν οι εξυπηρετούμενοι, σύμφωνα με το αποφυλακιστήριο που παρουσίασαν στην ΕΠΑΝΟΔΟ. Μία παραπάνω έμφαση δόθηκε σε αυτές που σχετίζονται με τις τοξικές ουσίες, αφ' ενός λόγου του αριθμού των περιπτώσεων, αφ' ετέρου, δε, λόγω της σπουδαιότητας αυτού του αριθμού είτε για τις επιδοτήσεις που δίνονται από άλλους φορείς, είτε και για τον τομέα προώθησης στην εργασία της ΕΠΑΝΟΔΟΥ.

Το πρώτο και το δεύτερο γράφημα, λοιπόν, μας δίνουν στοιχεία για τα αδικήματα που διέπραξαν οι εξυπηρετούμενοι και για τα οποία καταδικάστηκαν.

Το πρώτο και αμέσως επόμενο, είναι το γενικότερο και αφορά όλους τους εξυπηρετούμενους της βάσης. Το 42% δεν δήλωσαν το αδίκημα για το οποίο είχαν καταδικαστεί και δεν έφεραν μαζί τους το αποφυλακιστήριο.

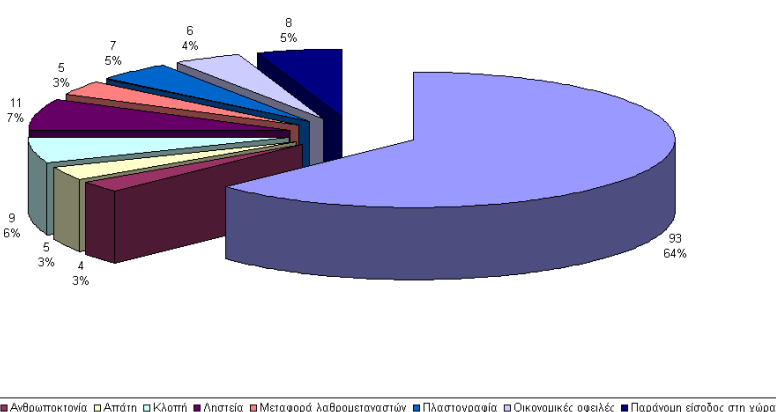
Ποινικά αδικήματα

ΓΡΑΦΗΜΑ XIV

Στο δεύτερο γράφημα, το δείγμα αφορά σε όλους εκείνους που δήλωσαν ή είχαν μαζί τους και παρουσίασαν το αποφυλακιστήριο. Η συντριπτική πλειονότητα έχει σχέση με ναρκωτικά, σε ποσοστό 64%. Γι' αυτό και το τρίτο και τελευταίο γράφημα παρουσιάζει αναλυτικότερα τα αδικήματα που σχετίζονται με τις τοξικές ουσίες. Δεν είναι τα μόνα βέβαια, διακρίνουμε επίσης, ανθρωποκτονίες, απάτες, κλοπές, πλαστογραφίες, οικονομικά αδικήματα κ.α.

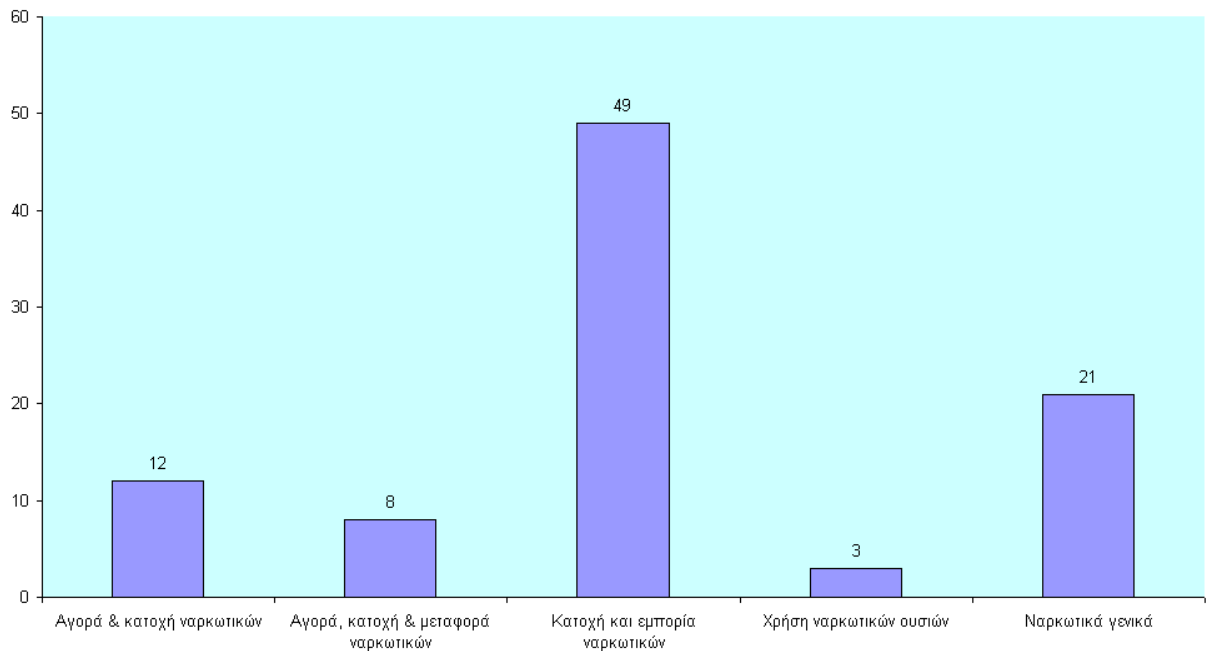
Ποινικά αδικήματα

ΓΡΑΦΗΜΑ XV

Το παρακάτω γράφημα δίνει την προαναφερθείσα έμφαση στα αδικήματα που έχουν να κάνουν με ναρκωτικά.

Ποινικά αδικήματα σχετικά με τα ναρκωτικά

ΓΡΑΦΗΜΑ XVI

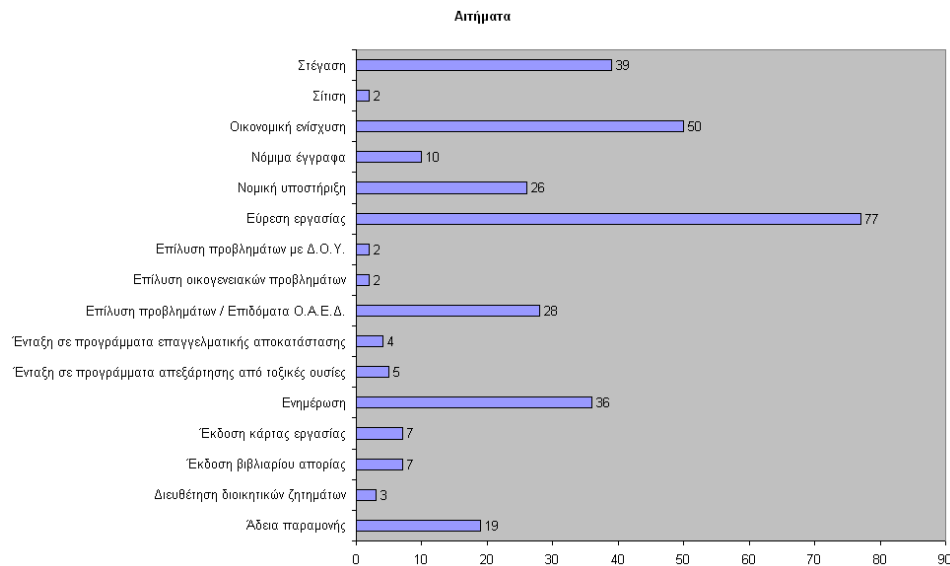
Φαίνεται καθαρά πως το 52% περίπου των αδικημάτων που σχετίζονται με τοξικές ουσίες έχουν να κάνουν με «Κατοχή και εμπορία», 13% με «Αγορά και κατοχή», 9% με «Αγορά, κατοχή και μεταφορά» και μόνο 3% με «Χρήση». Βέβαια υπάρχει και ένα 23% όπου εντάσσονται γενικότερα κάποια αδικήματα με ναρκωτικά, και όπου ένας μεγάλος αριθμός έχει να κάνει και με χρήση.

4. ΑΙΤΗΜΑΤΑ

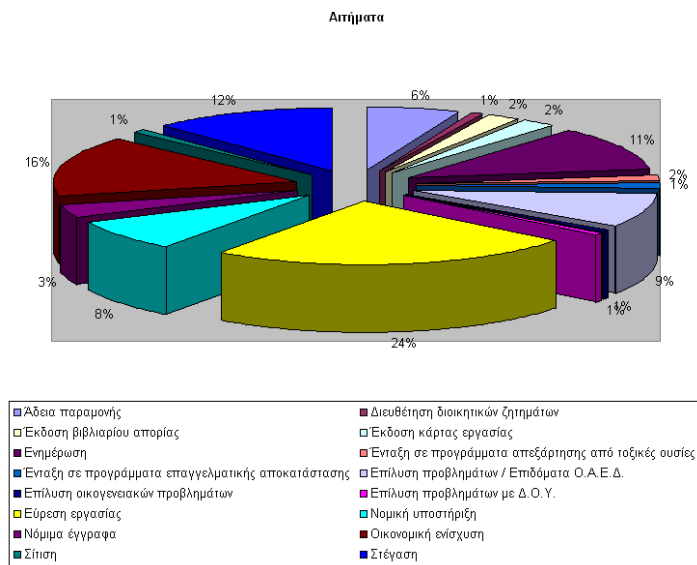
Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν τα αιτήματα που εκφράζουν οι αποφυλακισμένοι κατά την διάρκεια των επισκέψεών τους στο φορέα, όπως αυτά καταγράφηκαν από τους συνεργάτες. Τα αιτήματα αυτά χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη συγκεντρώνει όλα εκείνα που αφορούν ή σχετίζονται ευρύτερα με οικονομικής φύσης αιτήματα, η δεύτερη αφορά αιτήματα που σχετίζονται με παροχή κάποιας διαμεσολάβησης. Στην τρίτη αλλά εξ ίσου σημαντική κατηγορία, συγκεντρώνονται τα αιτήματα εκείνα που

αφορούν στην επαγγελματική αποκατάσταση των αποφυλακισμένων.

Το γράφημα που ακολουθεί είναι το συγκεντρωτικό όλων των αιτημάτων.

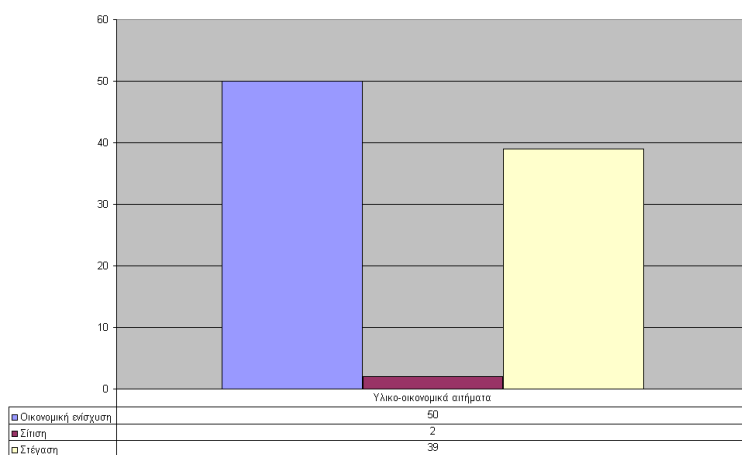
ΓΡΑΦΗΜΑ XVII

ΓΡΑΦΗΜΑ XVIII

A. Οικονομικού Χαρακτήρα

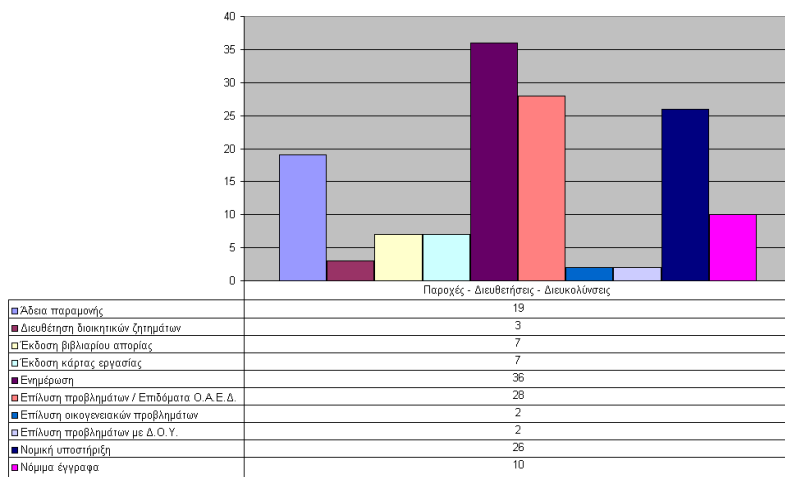
Το γράφημα που ακολουθεί συγκεντρώνει όλα τα υλικο-οικονομικά αιτήματα, εκείνα δηλαδή που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με οικονομικές παραμέτρους.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΧΙΧ

Όπως φαίνεται, το πρώτο αίτημα έχει να κάνει με αμιγώς οικονομική ενίσχυση, ενώ τα δύο που ακολουθούν εμφανίζονται ως οικονομικά άλλα αφορούν κυρίως σε βασικές ανάγκες επιβίωσης.

B. Παροχές υπηρεσιών / Διευθετήσεις / Διευκολύνσεις

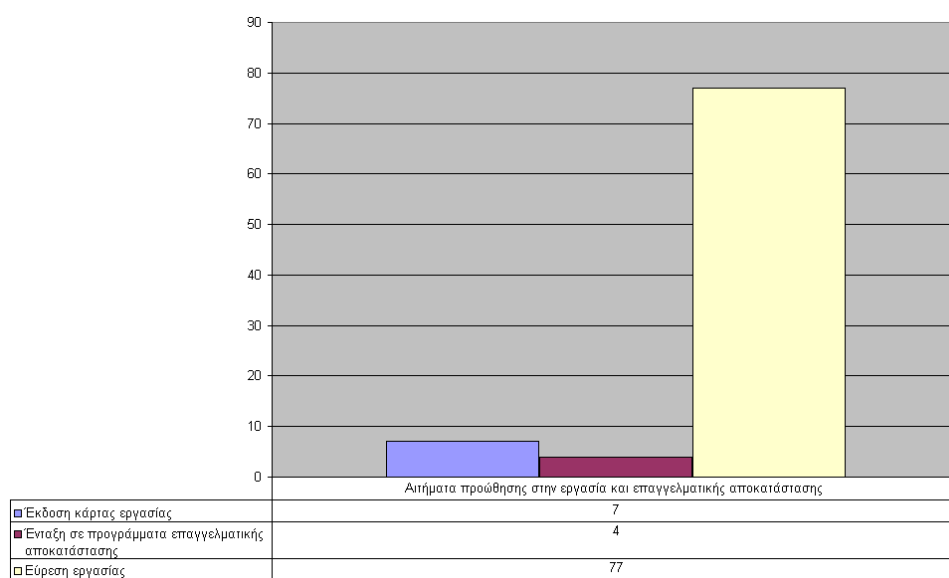
ΓΡΑΦΗΜΑ ΧΧ

Στο παραπάνω γράφημα διακρίνονται όλα τα αιτήματα που σχετίζονται με παροχές υπηρεσίας, είτε αυτές είναι προς διευθέτηση γραφειοκρατικών υποθέσεων των εξυπηρετούμενων, είτε είναι προς διευκόλυνσή τους σε υποθέσεις με άλλες δημόσιες υπηρεσίες ή

φορείς κυβερνητικούς και μη (Δ.Ο.Υ., ΟΑΕΔ, Εθνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες κ.λπ.)

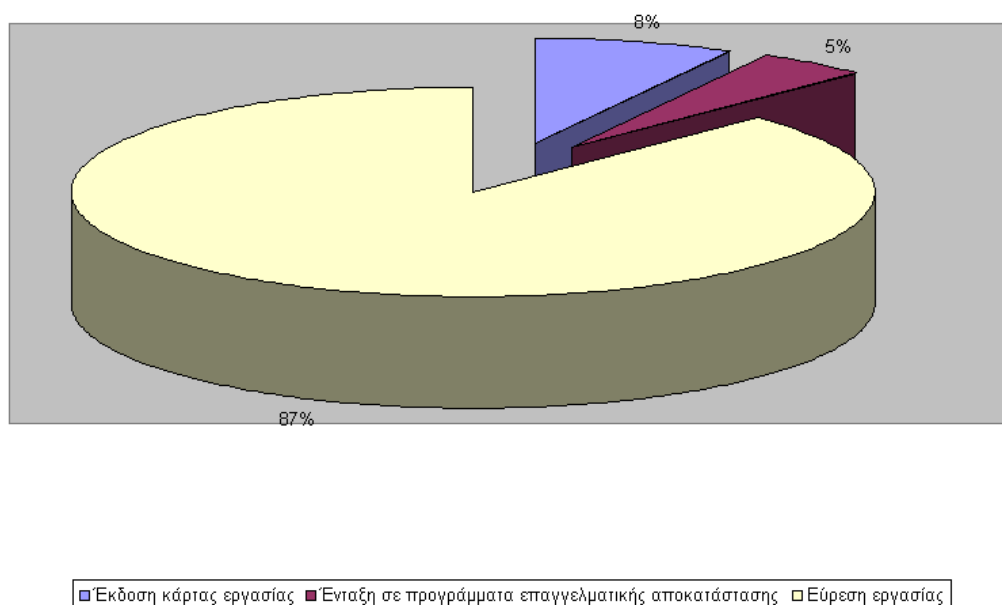
Γ. Πρώθηση στην εργασία / Επαγγελματική αποκατάσταση

Στο γράφημα XXI και στον πίνακα που ακολουθεί διακρίνουμε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη έχει συμπεριληφθεί και στο γράφημα XVI της προηγούμενης παραγράφου αφού κατατάσσεται και στην κατηγορία των διευθετήσεων / διευκολύνσεων, αλλά δεν θα ήταν σωστό να λείπει από την παρούσα υποενότητα, δεδομένου ότι αφορά στην έκδοση κάρτας εργασίας για τους αλλοδαπούς. Η δεύτερη σχετίζεται με αιτήματα για ένταξη σε προγράμματα επαγγελματικής αποκατάστασης. Και η τρίτη αφορά στο αίτημα για εύρεση εργασίας – αίτημα το οποίο είναι και από τα πιο συχνά και επαναλαμβανόμενα.

ΓΡΑΦΗΜΑ XXI

Αιτήματα προώθησης στην εργασία και επαγγελματικής αποκατάστασης

ΓΡΑΦΗΜΑ XXII

Η ανησυχία για τη λύση του βιοποριστικού ζητήματος με νόμιμο τρόπο και χρήση των συμβατικών οδών γι' αυτό, όπως βλέπουμε, βασανίζει έναν σημαντικό αριθμό αποφυλακισμένων. Ταυτόχρονα αυτό αποτελεί και ένα θετικό σημείο για την εξέλιξη αυτών των ανθρώπων οι οποίοι δείχνουν, έτσι, την κατανόηση για τους κανόνες που διέπουν την κοινωνία μας και την ωρίμασή τους μέσα από τα προσωπικά τους βιώματα.

5. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

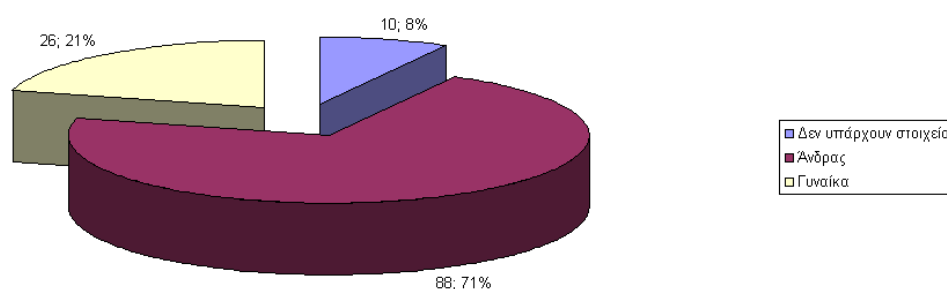
Παράλληλα με όλα τα παραπάνω στοιχεία, η ΕΠΑΝΟΔΟΣ, από τον Οκτώβριο του 2009, τηρεί αρχείο των τηλεφωνικών επικοινωνιών που έγιναν προς αυτήν και αντλεί κατ' αυτόν τον τρόπο επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την ομάδα που καλείται να βοηθήσει.

Τα στοιχεία αυτά έχουν να κάνουν με δημογραφικές και γεωγραφικές πληροφορίες των καλούντων, με πληροφορίες σχετικά

με τον τρόπο που τους έγινε γνωστός ο φορέας μας, αλλά και με τα αιτήματα που διατυπώνονται από αυτούς κατά τη διάρκεια της πρώτης τους επαφής με την ΕΠΑΝΟΔΟ, καθώς επίσης και με την κατάληξη της συγκεκριμένης τηλεφωνική τους επικοινωνία.

Στα γραφήματα που ακολουθούν διαπιστώνονται όλα τα παραπάνω:

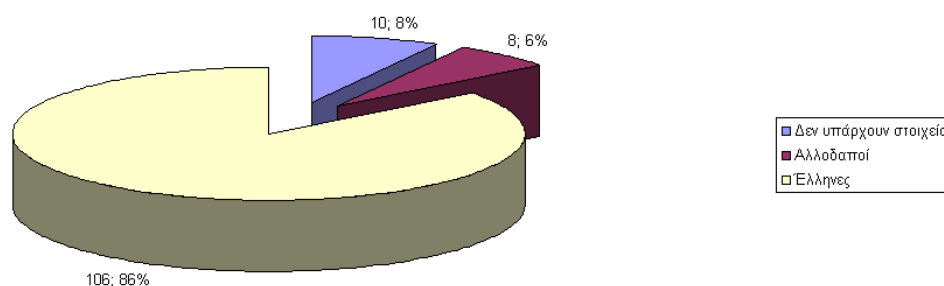
Φύλο τηλεφωνούντων

ΓΡΑΦΗΜΑ XXIII

Από τους 124 καλούντες, 88 ήταν άνδρες, 26 γυναίκες ενώ για 10 δεν ήταν σαφές.

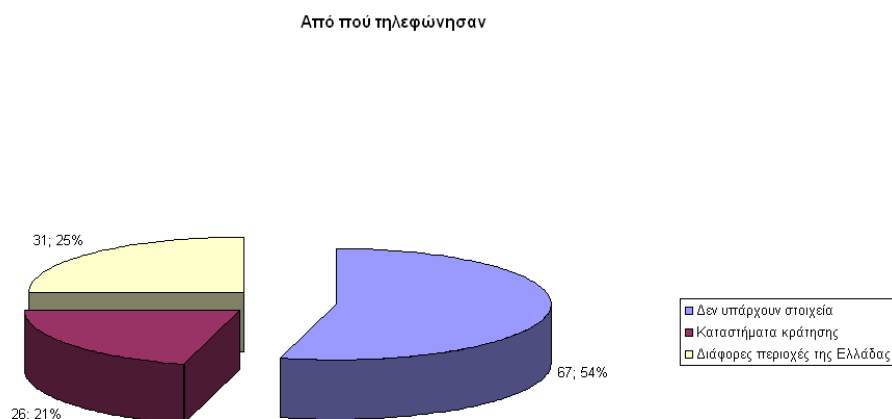
Υπηκότητα τηλεφωνούντων

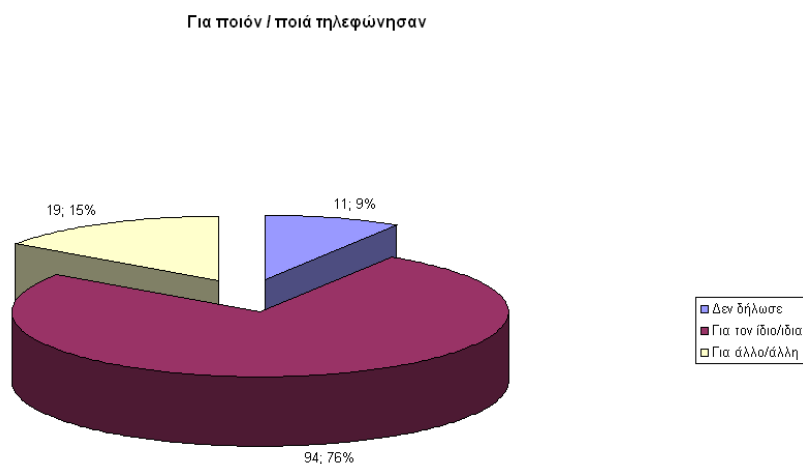
ΓΡΑΦΗΜΑ XXIV

Το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν Έλληνες σε ποσοστό 86%, και 6% αλλοδαποί, ενώ ένα 8% δεν δήλωσαν την υπηκοότητα τους.

Για, δε, το 54% δεν υπάρχουν στοιχεία από πού τηλεφώνησαν. Το υπόλοιπο 46% μοιράζεται σε 21% γι' αυτούς που τηλεφώνησαν από κάποιο κατάστημα κράτησης και σε 25% γι' αυτούς που κάλεσαν από διάφορες περιοχές της Ελλάδος.

ΓΡΑΦΗΜΑ XXV

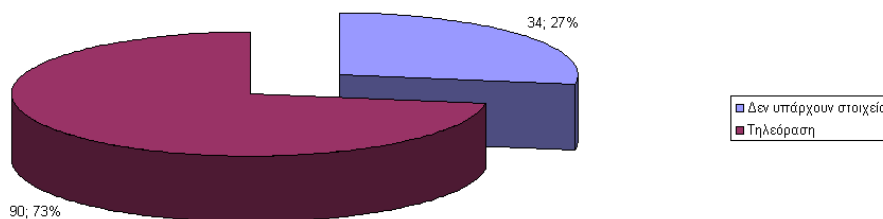

ΓΡΑΦΗΜΑ XXVI

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα, οι 94 στους 124 (ποσοστό 76%) κάλεσαν προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ίδιοι ενώ από τους υπόλοιπους 30, οι 19 ζήτησαν πληροφορίες για κάποιους τρίτους και μόλις οι 11 αρνήθηκαν να δηλώσουν αν η τηλεφωνική τους επικοινωνία αφορούσε τους ίδιους ή τρίτα πρόσωπα.

Τα ¾ περίπου (73%) δήλωσαν πως έμαθαν για την Επάνοδο από το τηλεοπτικό σποτ που προβλήθηκε από τον Σεπτέμβριο έως και τον Δεκέμβριο 2009.

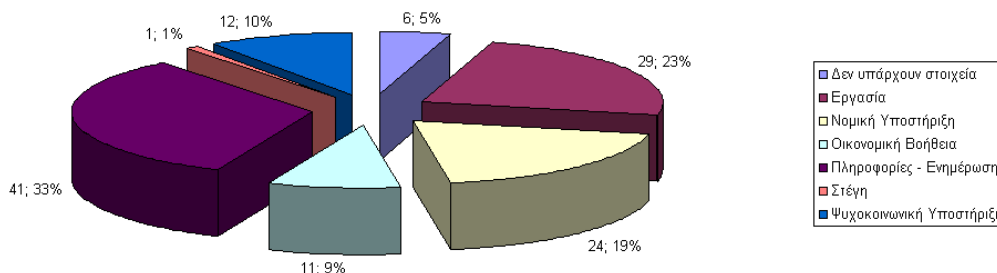
Από που έμαθαν για την Επάνοδο

ΓΡΑΦΗΜΑ XXVII

Τρία ήταν τα αιτήματα που παρουσίασαν τα μεγαλύτερα ποσοστά. Το 33% ζήτησε γενικές πληροφορίες για την Επάνοδο και τις παροχές της, το 23% ενδιαφέρθηκε για εργασία ενώ το 19% ζήτησε οικονομική βοήθεια. Τα υπόλοιπα αιτήματα ακολουθούν με 10% αναζήτηση ψυχοκοινωνικής στήριξης, 9% νομική υποστήριξη και μόλις 1% στέγη. Ενώ ένα 5% δεν είχε ξεκάθαρο αίτημα.

Ζήτησαν

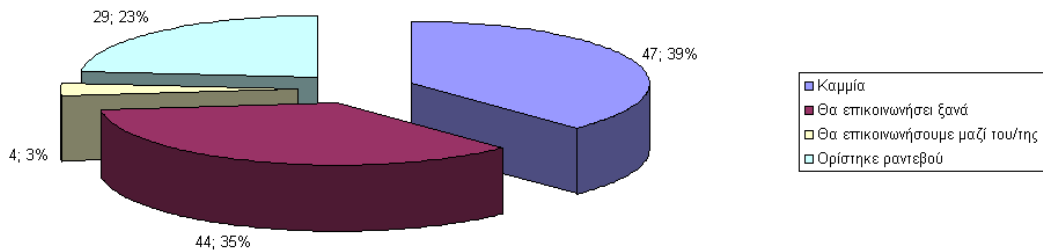

ΓΡΑΦΗΜΑ XXVIII

Από όλες αυτές τις τηλεφωνικές επικοινωνίες οι 44 (35%) είπαν ότι θα ξανατηλεφωνήσουν, 4 κλήθηκαν από τους αρμόδιους συνεργάτες του φορέα προκειμένου να αποσαφηνιστεί το αίτημά τους και να

βοηθηθούν, ενώ ορίστηκε συνάντηση με 29 (23%). Δυστυχώς το 39% δεν θέλησε να δώσει καμία συνέχεια μετά την τηλεφωνική τους επικοινωνία.

Κατάληξη τηλεφωνικής επικοινωνίας

ΓΡΑΦΗΜΑ XXIX

Όλα τα παραπάνω δεδομένα είναι συμπληρωματικά και πολύ βοηθητικά – πέρα από τη στατιστική και ερευνητική τους αξία – για την ανάλυση, την επεξεργασία και την επικαιροποίηση της πολιτικής που καλείται να ασκήσει η ΕΠΑΝΟΔΟΣ, προκειμένου να σταθεί και να βοηθήσει με τον αποτελεσματικότερο αλλά και εγκυρότερο τρόπο τους αποφυλακισμένους ανταποκρινόμενη στις ανάγκες των καιρών.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Τα δεδομένα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, με τις όποιες επιφυλάξεις σχετικά με τη συλλογή τους και την επεξεργασία τους -δεδομένου ότι η βάση άρχισε ουσιαστικά να λειτουργεί εδώ και λίγους μήνες-, παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες ικανές να αποτελέσουν πιλότο χάραξης πολιτικών μετασφρονιστικής μέριμνας στην Ελλάδα. Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει ότι ο επωφελούμενος της ΕΠΑΝΟΔΟΥ είναι κυρίως άνδρας, ελληνικής υπηκοότητας, σε μεγάλο ποσοστό χρήστης τοξικών ουσιών που έχει καταδικασθεί κυρίως για αδικήματα που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά και δευτερευόντως με

άλλα αδικήματα. Ο επωφελούμενος είναι κάθε ηλικίας με κάποια προβλήματα υγείας (μάλλον λόγω του εγκλεισμού και της χρήσης ουσιών), χαμηλού κοινωνικού οικονομικού επιπέδου. Τα κύρια αιτήματά του προς την ΕΠΑΝΟΔΟ είναι η εξεύρεση εργασίας και οικονομικά προβλήματα.

Από τα ίδια δεδομένα αναδεικνύονται τα ακόλουθα:

- Παρατηρείται μία ραγδαία αύξηση των χρηστών των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Ενώ μέχρι τον Οκτώβριο ήταν 123 άτομα έως το Δεκέμβριο ο αριθμός αυτός ανήλθε συνολικά στους 349.
- Οι αποφυλακισμένοι έμαθαν για την ΕΠΑΝΟΔΟ και τις υπηρεσίες της από την προβολή του ραδιοτηλεοπτικού μηνύματος.
- Απευθύνθηκαν στην ΕΠΑΝΟΔΟ οι ίδιοι αυτοπροσώπως ζητώντας πληροφορίες και υπηρεσίες για τους ίδιους,
- Όλες οι υπηρεσίες συμβουλευτικών υπηρεσιών είναι πολύ αναγκαίες και έχουν μεγάλη ζήτηση αλλά και απήχηση στους αποφυλακισμένους.
- Πολλή σημαντική αναδεικνύεται η παροχή οικονομικών διευκολύνσεων όπως προσωρινή στέγαση, παροχή τηλεκαρτών και εισιτηρίων στους αποφυλακισμένους η οποία, όμως, γίνεται στο πλαίσιο της συμβουλευτικής σχέσης.
- Οι αλλοδαποί έχουν προβλήματα παραμονής και η νομική συμβουλευτική είναι καθοριστικής σημασίας γι αυτούς.
- Οι επωφελούμενοι της ΕΠΑΝΟΔΟΥ επανέρχονται στην ΕΠΑΝΟΔΟ ζητώντας και άλλη βοήθεια.
- Το ποινικό μητρώο αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην επανένταξη
- Η δικτύωση με άλλους φορείς (κρατικούς ή ΜΚΟ) έχει σημαντικά αποτελέσματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 2009

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	1
ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΧΕΘΕΙΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	9
1. ΣΥΣΤΑΣΗ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.....	9
2. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	13
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ.....	15
4. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ.....	17
5. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	18
6. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ.....	20
7. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	20
8. ΥΛΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ.....	21
9. ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ.....	25
10. ΧΟΡΗΓΟΙ.....	26
11. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ.....	26
12. ΔΙΚΤΥΩΣΗ.....	26
13. ΣΥΛΛΟΓΟΙ, ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ, ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ.....	27
14. ΕΚΔΟΣΕΙΣ.....	28
15. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	28
16. ΕΡΕΥΝΕΣ – ΜΕΛΕΤΕΣ.....	28

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Βασικές αρχές – κατευθύνσεις που εφαρμόζονται από την ΕΠΑΝΟΔΟ κατά την ψυχοκοινωνική υποστήριξη του αποφυλακισμένου.....44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πορίσματα Έρευνας της ΕΠΑΝΟΔΟΥ για το "προφίλ" των εξυπηρετούμενων σ' αυτήν, στο πλαίσιο του Τομέα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης.....40

I. Η πρώτη επαφή. Συλλογή στοιχείων.....43

II. Η βάση δεδομένων.....45

III. Επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων.....52

1. Δημογραφικά στοιχεία.....53

2. Προσωπικά στοιχεία.....56

3. Νομικά στοιχεία.....61

4. Αιτήματα.....64

5. Συμπληρωματικά στοιχεία.....68

IV. Συμπεράσματα – Προβληματισμοί.....72

